

„Meg kell értenünk, hogy a félelem természetes, és hogy aki beviszi a betegséget egy közösségbe, az nem szándékosan teszi, sőt ő maga is büntudatot érez. Fontos, hogy megértéssel forduljunk az esetleg megbetegedő társunk felé. Kétféle szélsőséges megnyilvánulás mutatkozik: vannak, akik bagatellizálják a vírushelyzetet, mások túlreagálják. Az iskolai közösségekben fontos lenne megmaradni a viszonylagos normalitás talaján.”

TARTALOM

6. tanterem

Játékmentes tornaórák, szigorú szabályok

7. iskola és kultúra

Virtuális találka Elek apóval a magyar népmese napján

8. tanterem

Diákok és színészek elemezték közösen Madách művét – Antal Erika írása

15. tanterem

A mesék világán keresztül tanulhatnak a diákok – Bede Laura írása

19. láthatár

Életmentő munkát végeznek a Nobel-díjasok – Bede Laura írása

20. láthatár

Megújul, szakképzést kínál a kézdívasárhelyi minorita rendház

21. láthatár

Bukarestben mutatták be A székelység rövid történetét románul – Kiss Judit írása

19. hivatalos

1. lélekjelenlét

Feje tetejére állított diákélet járvány idején – Kerekes Edit írása

4. portré

A nehéz szituációk kitermelik a maguk sajátos válaszait – Szatmári Bence írása

10. láthatár

Iskolai keretek közé léphet a színház – Bede Laura írása

16. tanterem

Van végre romántankönyv, de felkészít a vizsgára is? – Bíró Blanka írása

18. iskola és kultúra

László Noémi költő veszi át a Napsugár főszerkesztését

22. magánterület

Mese, mese, mátka – László Noémi írása

FOTÓ • JAKAB MÓNIKA

12.

Távolságtartás a közösségekben

• tanárszemmel • diákszemmel • szülői szemmel
• lélekjelenlét • tanterem • láthatár • óvoda • fotóriport
• hivatalos • vakáció • iskola és kultúra • pályáz(z)atok
• magánterület • térkép

Rendelje meg online
a Magyar Közoktatást!

www.comunitas.ro/mkorendeles

Kedves Olvasóink!

A 2019–2020-as tanévben is számítunk megtisztelő figyelmükre. Reméljük, továbbra is megosztják lapunk hasábjain az oktatás problémáival, különféle szegmenseivel kapcsolatos meglátásaikat. Kérjük, számoljanak be a Magyar Közoktatásban arról is, ha sikertörténet születik iskolájukban, ha úgy látják, hogy diákjaikkal, tanítási módszereikkel kapcsolatban követendő példáról lehet beszélni.

A Communitas Alapítvány által kiadott, immár kilenc éve megjelenő Magyar Közoktatást együtt szerkesztjük az olvasókkal, szeretnénk, ha a pedagógusok továbbra is rendszeresen közölnének lapunkban.

Néhány ötletet nyújtunk arra vonatkozóan, hogy milyen témákról várjuk véleményüket, de természetesen ezen kívül az oktatás más vonatkozásait is meg lehet közelíteni:

- A katedra két oldala – avagy milyen volt diákként és milyen tanárként nap mint nap iskolába járni
- Amire büszke vagyok – iskolám/pályám/diákjaim sikertörténete
- Hogyan segíthetünk megőrizni a gyermeki kíváncsiságot a mai oktatási rendszerben?
- Mobiltelefon, okoseszközök az oktatásban – kreativitásfejlesztés vagy elgépiesedés?

Kitartást, jó munkát kívánunk! Várjuk véleményanyagaikat az mko@communitas.ro emailcímmel!

A Magyar Közoktatás szerkesztősége

*erdélyi magyar
könyvek egy térben*

I D E A

K Ö N Y V T É R

RO-400193 Kolozsvár • Tordai út 4. szám • 0747 11 22 64 • www.ideakonyvter.ro • facebook.com/ideakonyvter

A Magyar Közoktatás elektronikus archívuma elérhető a <http://communitas.ro/main/kozoktatas> webcímen.

[www.facebook.com/magyarkozoktatasi](https://facebook.com/magyarkozoktatasi)

Megrendeléseiket a www.comunitas.ro/mkorendeles webcímen mko@communitas.ro e-mail címen vagy a 0733-91-06-24-es telefonszámon fogadjuk.

Címünk: Redakția Magyar Közoktatás, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító szám (Cod fiscal): 10411135

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit • Felelős kiadó: Lakatos András
Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér
Olvasószerkesztés és korrektúra: Deák Szidónia

Telefon: 0040-733-91-06-24
e-mail: mko@communitas.ro
Redakția Magyar Közoktatás, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60.
400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj

Támogatók:

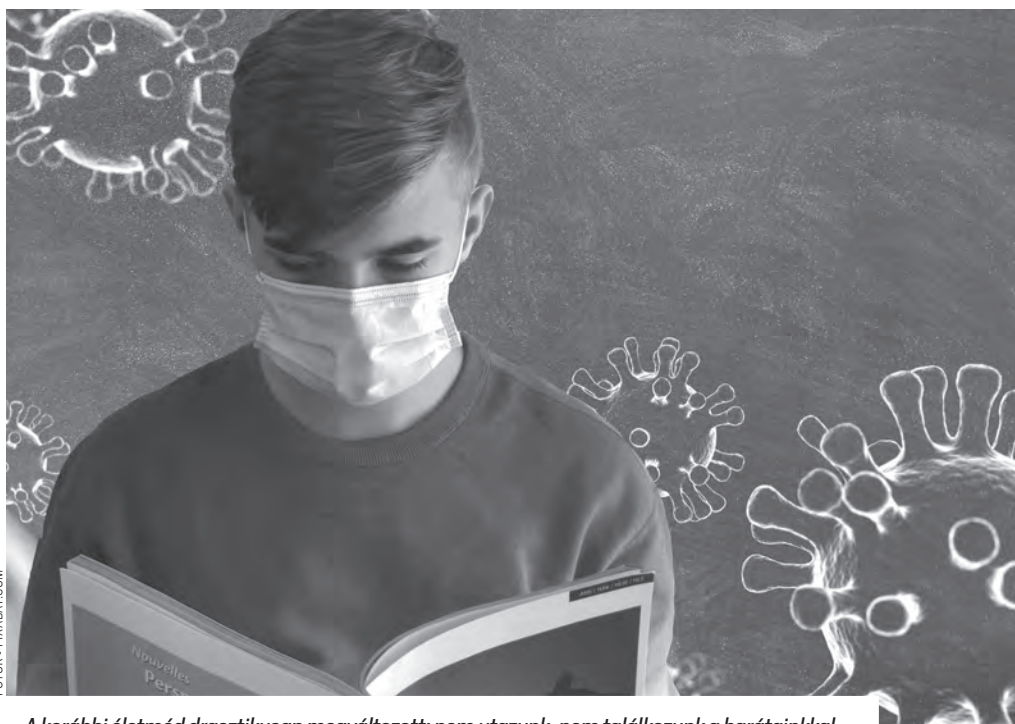

Iskolapszichológus: a vírustól való félelem dühöt, agresszivitást is kiválthat

Feje tetejére állított diákélet járvány idején

„Fulladjon már meg minél több gyerek, tanár, szülő, hogy ebben is első legyen a híres iskolátok, jó szórakozást az új generáció egészségével, tanár úr” – így szólt egy komment a közösségi hálón a poszt alatt, amely az iskolák százméteres körzetében másnaptól hatósággal elrendelt maszkviselési kötelezettségre figyelmeztette a szülőket. Az ehhez hasonló „Covid-zaklatásba” bárhol belefuthatunk ma már, és nem szabad elmenni mellette, ha az iskolatermekbe is beköltözik.

A kezdeti általános ijedség után a járvány második pillanatában már jelentek a kételkedés, elégedetlenség első jelei, ez mára összeesküvés-elméletekké, tiltakozásokká nőtte ki magát, és élesen megosztotta a társadalmat: megjelentek a vírustagadók, maszkellenesek, pánikolók. Elsőre máris leszögezhetjük, hogy ez mind természetes emberi hozadéka a betegség keltette félelemnek és a vele járó gazdasági-társadalmi válságnak. A családokban kialakult véleményeket – a szélsőségeket is – a gyerekek hamar magukévá teszik, és a szülői mintát követve nyilvánulnak meg saját közösségeikben, így az iskolában is. Alapvetően a véleménykülönbséggel semmi baj nincs, a probléma ott kezdődik, amikor egyesek szóban vagy tettel bántalmaznak a másképpen gondolkodókat, viselkedőket. Ha az ember/gyermek maszkot visel, arra rámondják, hogy az önkényes hatalom kiszolgálója, aki önként és dalolva hajtja igába a fejét a kormány örült rendeletei szerint, aki pedig elkapta a vírust, afelé haraggal fordulnak, mert feltételezik, hogy minden bizonnyal gondatlan, óvatlan volt, szórakozott és nyaralt, tömegbe járt, most pedig a munkahelyen/iskolában másokat is megfertőzhet, olyanokat is, akik egyébként számtalan lemondás árán betartották a szabályokat, ezáltal sok szép élménytől megfosztva magukat. A helyzetet csak tetézi, hogy a Covid-19 egy halálos vírus, amely főleg a társbetegségekkel élő idősebbek, de akár teljesen egészséges fiatalok maradandó károsodását, halálát is okozhatja. A korábbi életmód hirtelen drasztikus megváltozása (nem utazunk,

FOTÓK • PIXABAY.COM

A korábbi életmód drasztikusan megváltozott: nem utazunk, nem találkozunk a barátainkkal, nem kirándulunk

nem találkozunk a barátainkkal, nem kirándulunk, nem megyünk moziba, színházba, nincs buli, nincs sport, zárva az uszoda, stb.) sok frusztrációt szült, és ezt a legkülönbébb módokon vezetjük le, akár úgy is, hogy gonoszok vagyunk a körülöttünk lévőekkel, bántjuk embertársainkat, és ezzel máris benne vagyunk az ördögi körben.

Ha beszélnek az utcán (Minek hordja szabad ég alatt is a maszkot?!), akkor személyiségtől és pillanatnyi hangulattól függően legyintve vagy kisebb szócsata után továbbállunk, ezzel szemben ha a csúfolódás, megalázó megjegyzés, agresszív viselkedés zárt közösségben

történik, ahova rendszeresen vissza kell térnünk – mint például az iskola –, akkor folyamatossá válhat, előbb-utóbb súlyosabb problémákat, helyzeteket fog okozni, ezért nem hagyhatjuk figyelmen kívül.

Amikor muszáj a pillanatnyi maszkszünet

Természetesnek tekintik iskolában a maszkviselést Szilágyi Izabella előkészítősei. A távolságot is felnőtteket megsegélyező módon igyekeznek betartani, amikor az udvarról elindulnak a tanterem felé, felveszik a karnyújtásnyinál kicsivel nagyobb távolságot egymástól, és játékos kihívást jelent azt libasorment

közben megpróbálni betartani. Egyezségük szerint a tízórai elfogyasztása alatt senki nem beszél, ilyenkor ugyanis a diákok nem hordanak arcvédőt, a szendvicset-gyümölcsöt elég nehéz lenne feltett maszkkal elfogyasztani. Ezt már kissé nehezebb tiszteletben tartani, de alig néhányszor fordult elő, hogy valaki a szabályról megfeledkezve, azonnal elkezdte mondani, ami sürgős közlendő eszébe jutott. Példáan eleget tesznek a vírus követelte óvintézkedéseknek a gyerekek, bár ez korántsem egyszerű. Délben, amikor véget ér a tanítás, és a tanító néni kikíséri diákjait az iskolaépületből, olykor előfordul, hogy visszazsaladnak, és az utcán megölelik a tancit. – Olyankor ránézek a távolabb álló szülőre, aki többnyire bólint, így én is „visszaölelhetem” – mondja a Kolozsvári Református Kollégium tanítónője.

Az elemi osztályokban a tanulást is nehezíti az, hogy mindenkinek maszkot kell viselnie. Elemiben nagyon fontos lenne az idegennyelv-oktatásakor, hogy a gyerekek lássák is azt, ahogyan a tanító az egyes szavakat, hangokat formálja, hogyan mozog a szája, az ajkai. Románórán a testrészeket tanulták éppen, amikor egy kisdiák a szájra azt mondta, „bura”. Ilyen félrehallást tisztázni kell, mit tehet hát ilyen esetben a tanító? A mi példánkban hátralépett a falig, hogy minél távolabb legyen a diákoktól, szólt, hogy egy pillanatra leveszi a maszkját, és úgy mutatta meg a tanulóknak, hogy nem

ajkaival formál b hangot, hanem résnyire nyitott ajkakkal szól, így tanulták meg előkészítőben, hogy a szájnak románul úgy mondjuk: „gura”.

Karantények és a feljelentett tízórai

A kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégium hangulatos sorozatot indított közösségi oldalán: a *Karantények* hetente beszámol a fontosabb iskolai történetekről, humorosan tálalva a járványintézkedésekkel feje tetejére állí-

Példáan eleget tesznek a vírus követelte óvintézkedéseknek a gyerekek, bár ez korántsem egyszerű. Délben, amikor véget ér a tanítás, és a tanító néni kikíséri diákjait az iskolaépületből, olykor előfordul, hogy visszazsaladnak, és az utcán megölelik a tancit.

tott diákélet hol vicces, hol aggasztó, máskor szívfacsaró pillanatképeit. Példaértékű mozzanatok ezek arról, hogyan viszonyul a gyermeki őszinteség és az érzékenységnek a látszatát is kerülő nagydiák a kényszerűségből fakadó

furcsa élethelyzetekhez – és hogyan kerekedik felül ezeken.

Itt értesülhettünk a fokozott fertőzésveszély miatt aggódó szülő esetéről, aki a tanfelügyelőségen panaszkodott amiatt, hogy elemi osztályokban a tízórait a gyerekek a tanteremben fogyasztják el, és leveszik a maszkot. „...minden egészségügyi óvintézkedésünket alaposan átbeszélünk az iskolai orvosnőnkkel (aki nem mellesleg a DSP egyik Kolozs megyei szakembere), és arra a következtetésre jutottunk, hogy biztonságosabb lesz a tízóraizás, ha a gyerekek a saját padjukban ülve, egy szellőztetett teremben leveszik pár percre a maszkot, és elfogyasztják a szendvicset, mintsem ha az udvaron egymással szemben ugrálnak, és kergetőzve tízóraiznak – ezáltal sokkal inkább kitéve egymást a veszélynek” – tisztázza a döntés körülményeit a *Karantények*. Máskor arról számol be, hogy a negyedikese Molnos Lajos *Becszengetés* című versét tanulhatták meg nagyon jóért. Az osztályba egy új kislány is érkezett ettől a tanévtől, aki szintén el szeretne volna mondani a verset, a maszk miatt az izgalomtól nem sikerült valami fényesen, nagyon elkeseredett, mire az egyik kislány megszólalt: „Már rég megöleltelek volna, ha szabadna.”

Egy licista ezt az élményét osztotta meg: „Első héten osztálynevelőnk arra biztatott, hogy mikor esélyünk adódik,

„A kérdésekre az a válasz: nem tudom” – tapasztalatok járvány idején az iskolában

„Első nap, amikor beléptem az iskola kapuján, tudtam, hogy nagyon meg fog viselni. Mindazonáltal nem gondoltam, hogy miután hazaérek, lelkileg annyira ki leszek merülve, hogy egy mondatot nem tudok úgy elmondani az iskoláról, hogy ne környékezne a sírás vagy a rettentő idegesség.”

„Borzasztó az, hogy már magunk mögött hagyhattuk azt az időszakot, amikor azt mondtuk, hogy ez az egész vírus hazugság, ugyanis az ismeretségi körömből nem ismerek senkit, aki beteg lenne. Szomorú, hogy ez a vírus az embereket kényszerből

tartja távol. Nem ölelhetjük meg egymást, nem cserélhetjük ki egymás uzsonnáját, stb. Elkeserítő, hogy ilyen időszakot élünk, amikor nem tudod a jövőd felé vezető utadat formálni, mivel bármit kérdezel akár tanártól, akár szülőtől, azt a választ kapod, hogy nem tudom, ugyanis bármelyik nap arra kelhetsz fel, hogy nem engednek ki a házból.”

„Szerettem volna ásitani, közben rájöttem, hogy amúgy sem látja senki a maszknak köszönhetően, de mégis eltakartam, s nevettem.” (JZSUK *Karantények*)

„Miután az óráról kimentek a hajlennenőrző orvos nénik, azzal viccelődtünk az osztálytársakkal, hogy jöttek beszélézni a hajunkat, mert minden gyerek után kézfertőtlenítő zselét tettek a kezükre.”

„magányosnak érzem magam a közönségben...”

„Inni szerettem volna, így oda is tettem az üvegem a számhoz, de megfedekeztem, hogy rajtam van a maszk, és leöntöttem magam.” (JZSUK *Karantények*)

menjünk le az udvarra. Licisekként egy gimiseknek kijelölt szünetet tartottunk optimálisnak, és leérve azt vettük észre, hogy nem vagyunk sokan. Csapatokban körbe állva beszélgettünk, mikor a tornatanár hangosan félbeszakított: „Ha megtartjátok a 2 méter távolságot, levehetitek a maszkot!” Épp, hogy felfogtuk a mondat értelmét, az apró körök hatalmasra nőttek, és tisztességtől integettünk beszélgetőtársainknak, nagy mosollyal az arcunkon, melyet már ők is láthattak.”

„Nehezebb a légzés, felfogja a hangot, nehezebben értik egymást a diákok, nem lehet szájról olvasni, amikor enni, rágcálni szeretnének, akkor folyton igazgatni kell, külön oda kell figyelni, hogy ne felejtsek ott valahol, és pénzbe is kerül. Aztán soroljuk a pozitívumait is, és a végkicsengés mindig az, hogy mosolyogva megállapítjuk: nem is annyira vészes... – mondja a pszichológus-tanár. – Mi épp azon csodálkozunk, hogy mennyire természetesen viselik a gyerekek a maszkot. A távolságtartás

reagáljuk túl a kipattanó érzelmeket, de ne is söpörjük szőnyeg alá. A diákokkal beszélni kell erről, meg kell értenünk, hogy a félelem természetes, ugyanakkor hogy aki beviszi a betegséget egy közösségbe, az nem szándékosan teszi, sőt ő maga is büntudatot érez. Fontos, hogy megértéssel forduljunk az esetleg megbetegedő társunk felé. Érdemes minderről osztályfőnöki órán beszélni a diákokkal. Alapvetően kétféle szélsőséges megnyilvánulás mutatkozik: vannak, akik bagatellizálják

Az is megesik, hogy a diákok a felnőtteket megszégyenítő módon igyekeznek betartani a távolságot

Fecsegésszabályzó maszk, betűkorona

Mosolyogva sorolják a maszkhordás pozitívumait a zsoboki általános iskola tanulója Gál Jankó Erzsébet németóráján: nem fecsegünk annyit, nem teszem állandóan a számba a ceruzát, megoldotta a körömrágás problémáját. A pszichológusként is tevékenykedő tanárnő nem tapasztalta, hogy a diákok csúfolnák egymást a vírus kapcsán, és az utcán sem hangzanak el bántó megjegyzések, de hát Zsobokon nincsenek idegenek, mindenki ismer mindenkit, ilyen körülmények között talán figyelmesebbek egymással az emberek. A falu népe úgy fogja fel az óvintézkedéseket, mint a saját és a közösség egészségének védelmét szolgáló teendőket, betartják őket, amikor és ahol szükséges. Bár nem történtek a vírushoz kapcsolódó incidensek, Gál Jankó Erzsébet minden órát beszélgetéssel kezd: érdekli a diákjainak sorsa, hogyléte, beszélnek a jelenlegi helyzetről, felelősségtudatról, egészségügyi kérdésekről, a maszk okozta kényelmetlenségekről.

meg nehezebben, hisz az minden játék velejárója” – számol be az iskolai hétköznapiakról Fodor Emőke, a szamosújvári Kemény Zsigmond Elméleti Líceum step by steps első osztályának egyik tanítója. „Első tanult betűnkéből koronát készítettünk, akkor hangzott el poénként, hogy koronás vagyok. Ezt elengedtem a fülem mellett, s nem is folytatták. Első nap megbeszéltük az új szabályokat, de sokat nem osztom... Nem volt szükséges. Nem tapasztaltam, hogy csúfolnák egymást” – tájékoztat a tanító az öröndetes hírről.

Egyéni megközelítés szükséges

A vírustól való félelem dühöt, agresszivitást is kiválthat Keresztesi Polixéna iskolapszichológus szerint. A jelenlegi helyzetben kialakult egy általános félelem attól, hogy elkaphatjuk a betegséget, bevihetjük a családjunkba, az egész osztály karanténba kerül. Ezek a lapangó félelmek oly valóságosak, hogy bármikor dühöt is kiválthatnak, de akár az agresszió is megjelenhet. Ha nem is verbalizálják a félelmeket, dühöt, ott van a hibáztatás a levegőben. Tanárként, szülőként nagyon fontos, hogy ne

a vírushelyzetet, mások túlreagálják. Tanárként, az iskolai közösségekben fontos lenne megmaradni egy viszonylagos normalitás talaján. Az oktatási intézményekben mindenkinek az a személyes érdeke és közös célja, hogy megóvja a közösséget a járványtól, ezt szolgálják az óvintézkedések, azok betartatása, szükségességük tudatosítása, a közös szándék jó, így hát nincs ok a pánikra. Ugyanakkor vannak szülők, akik extrém módon féltik a gyerekeiket, ha ennek jeleit észleljük, velük hasznos lehet kapcsolatba lépni, beszélni, hiszen minden eset más, egyéni megközelítésre van szükség. Szülőknek is azt tanácsolom, ha kételyeik merülnek fel, lépjenek kapcsolatba az iskolával, tanítókkal, tanárokkal, olykor előfordulhat, hogy csak félreértésről van szó, de közösen hatékonyabb helyben tisztázni a dolgokat, általánosan mindenkinek elfogadható megoldást találni.

KEREKES EDIT
keredit@yahoo.com

A nehéz szituációk kitermelik a maguk sajátos válaszait

Jóllehet sokakban merülnek fel kifogások az online oktatás ellen, a nagyváradi András Emese úgy gondolja, hogy a szemtől szembeni tanítást tökéletesen kiegészítheti. Bár a magyartanár-nő a tavalyi tanév végén ment nyugdíj-ba, mégsem érzi úgy, hogy nem tudott méltóképpen elbúcsúzni környezetétől: végzős osztálya a vírushelyzet ellenére meglátogatta otthonában, kollégáival is találkozott. Az Ady Endre Elméleti Líceum volt tanára az internetes oktatás tapasztalatairól, a tananyag mennyiségéről és minőségéről beszélt, valamint tanácsokkal is ellátta a jövő generációit.

– Tanárnak lenni eddig sem volt egy leányálom, március óta azonban még inkább kihívásokkal teli életet élnek meg az oktatók. Önnek mi volt a legnagyobb próbatétele az elmúlt tanév második félévében?

– Már jó ideje Facebook-csoportokat hoztam létre az osztályaimban az órai magyartanítás függelékeként. Gyakran osztottam meg ezeken a felületeken olyan pluszinformációkat – pl. képeket, magyarázatokat, érdekességeket, – amikre az órákon nem jutott idő. Vesszőparipám, hogy a vizuális ingereknek jobban kitett generációknak meg kell tanítani azt, ami nekünk, ingerszegényebb környezetben felnőtteknek könnyebben megy: a szöveg képpé, vizuális élménnyé való átalakítását. Ehhez gyakran használtam az internet adta lehetőségeket. És hogy miért tettem így? Véleményem szerint az olvasottakat elképzelni ma sokkal nehezebben megy, mint régebben. Ennek sok oka lehet, amibe most nem bonyolódnék bele. A lényeg, hogy a mai gyerek gyorsolvas, nem időz el azon, amit olvasott, fogalmilag értelmezi, miközben pl. egy szöveget „látni” (és hallani) is kellene, úgy működik igazán, úgy nyújt élményt. Például egyszer Petőfi *Az Alföld* című verse kapcsán egy informatika osztályban az volt a házi

feladat, hogy a vers szövegéből ihletődve készítsenek az Alföldet népszerűsítő turisztikai szórólapot. Máshol illusztrációkat kellett keresni megadott szöveghez. Jó szolgálatot tett az internet a stílusirányzatok tanításánál is. Szóval ezért nem okozott gondot már az oktatás felfüggesztésének másnapjától kezdve online tartani a kapcsolatot az osztályokkal. A legnagyobb próbatétel azt látni, hogy mindaz, amit mi, tanárok létrehoztunk, pillanatok alatt fosz-

A szemtől szembeni és online oktatást együtt lehetne nagyon jól alkalmazni. Az emberi kapcsolatokat azonban semmi sem pótolhatja. Ha osztályt tanítok, csak szemtől szemben „érzem” őket, csak úgy tudok rájuk hangolódni.

lott szerte attól kezdve, hogy elkezdték „szabályozni” az oktatást: ne adjunk át új leckét, ne adjunk jegyeket, nem kötelező részt venni az oktatásban, stb. Inentől kezdve a legtöbb diák már nem volt hajlandó komolyan venni az online iskolát – tisztelet a kevés kivételnek. És amikor elkezdték ellenőrizni is, hogy vajon dolgozunk-e, akkor a munkánk, időnk, energiánk nagy részét a fölösleges bürokráciára kellett fordítanunk.

– Annak ellenére, hogy az oktatás teljesen átalakult az elmúlt bő fél évben, a tananyagok mennyisége a régi maradt. Hogyan lehet boldogulni a nehezített terpen a leckék leadásával?

– Úgy gondolom, hogy aki akar tanulni, az tud is. A végzőseimnek mondtam is, hogy hatalmas esélyük lett az

érettségire való felkészüléshez, hiszen csak a záróvizsga tantárgyaira kellett koncentrálniuk. Magyarán meg mindig ott voltam „a vonal végén”, ha kellett. Ahogy korábban is, bármikor elérhettek Messengeren, ha kérdésük vagy észrevételük volt. A gond azokkal van, akiket az iskolai oktatásban is nehéz rávenni a tanulásra, akik azt se tudják, hogy mit nem tudnak, vagyis kérdéseik sincsenek.

– Ha röviden meg lehetne fogalmazni: melyek az online oktatás előnyei?

– A szemtől szembeni és online oktatást együtt lehetne nagyon jól alkalmazni. Az emberi kapcsolatokat azonban semmi sem pótolhatja. Ha osztályt tanítok, csak szemtől szemben „érzem” őket, csak úgy tudok rájuk hangolódni. Az online oktatás jól kiegészítheti a tanítást, és az egyéni felkészítésre is alkalmas. Ugyanakkor nagyon időigényes tevékenység ez a tanár részéről, szinte éjjel-nappali készenlétet feltételez. A mai gyerekek akkor „kezdenek élni”, amikor mi, idősebbek már elaluszunk. Sokakkal értekeztem online éjfél órában is.

– A tavalyi tanév tapasztalatai alapján hogyan boldogultak a cikluszáró osztályok ezzel az új helyzettel? Hogy látja, az ideai generációk hogyan fogják venni az akadályokat?

– Az elmúlt tanévben érettségiző osztályom volt. Náluk azt láttam, hogy hozták a várt eredményt, sőt talán jobbat is, mint amire számítottam. Úgy láttam, megtanulták, hogy saját munkájukra támaszkodjanak, csak az hoz eredményt, ha önállóak. Az iskolai rendszer hajlamos a felelősséget a tanárokról hárítani: nem „adta le” az anyagot rendesen, nem tartott elég felkészítő órát, nem zárkóztatta fel a diákokat. Arról elfeledkeznek, hogy a diák tanul-e, érdekli-e egyáltalán mindaz, amit tanítanának nekik. Az ismeretek

ma mindenkinek elérhetőek. Sokan nem hajlandóak semmit sem tenni a tudásért, azt hiszik, nem megszerzik, hanem megkapják azt. Sajnos nem értik meg, hogy nekik kell tenniük érte. A tanulás aktív folyamat, sokan viszont passzívnak gondolják. A többség szívesebben magol be elemzéseket egy irodalmi műről, minthogy vegye a fáradságot, és elolvassa azt. Az osztályomban a 18. életévét már mindenki betöltötte, úgyhogy a következő allegóriával próbáltam nekik az olvasás lényegét elmagyarázni: „Nem tudom, miért félték annyira akár egy novella szövegének az elolvasásától is! Egy háromoldalas novella helyett inkább elolvasol, bemagolsz tíz oldalt, ami róla szól?! Időpocsékolás és robotmunka!

Nem a műveket kell lecserélni, hanem a szemüvegünket. Ne elavult korok közhelyeit ismétlegessük, és kérjük számon a klasszikusok apropóján, hanem a mi kortárs helyzetünk felől közelítsünk. Ne módszereknek és trendeknek akarjanak megfelelni.

Olyan ez, mintha a szerelemben úgy akarnál gyereket csinálni, hogy olvasol róla, ahelyett, hogy energiát fektetnél abba, hogy párt keress magadnak, akivel aztán – közös örömben – gyermeket nemzenél!” Szerencsére sokan megértették, hogy mire is akarok ezzel utalni.

– Ön a 2019–2020-as tanév végén ment nyugdíjba, tehát igazából el sem tudott búcsúzni a gyerekektől és az iskolától. Hogyan érintette mindez, hogy egy élet munkáját nem tudta méltóképpen lezárni?

– Nem érzem úgy, hogy bármitől megfosztottak volna. Nyáron elbúcsúzott tőlem az osztályom, 27-ből 19-en a körülmények ellenére eljöttek hozzám. Elbúcsúztak tőlem a kollégák is, mindenki írt néhány kedves sort, amit egy befőttesüvegben adtak át, amely

most már a „boldogságbefőtt” nevet viseli. Szűkebb „családommal”, a magyar katedrával és „csatolt részével”, a könyvtárosunkkal pedig külön is sikerült egy csodálatos, emlékezetes estét eltöltenünk. Vidám volt és fesztelen. Nem hiányzott a protokoll. Amúgy sem szeretem a merev szertartásokat.

– Az osztályközösségek szempontjából milyen hatása lehet a jelenlegi helyzetnek az iskolás generációk számára? Tanártársaival hogyan alakult a viszonya az elmúlt hónapokban?

– A gyerekek sokkal jobban képesek alkalmazkodni, mint amit feltételeznék róluk. Döbbenettel látom a szülők drámai, túlféltéstől fűtött tiltakozását, aggódását. A helyzet persze nem szokványos, és nem könnyű, de a nehéz helyzetek kitermelik a maguk sajátos válaszait. Remélhetőleg nem marad végérvényes ez a helyzet. Reményem szerint a gyerekek majd nevetve fognak rá visszaemlékezni, hogy milyen furcsa hónapok voltak ezek, de jó buliként gondolnak majd rá. Véleményem szerint nem okoz maradandó károsodást ez senkinek. A kollégákkal mindvégig tartottuk a kapcsolatot, ezt a technika ma nagyban megkönnyíti. Ha nem működött valami, vagy nehezebben alkalmazkodtam az új Google Classroom platformhoz, akkor segítséget kértem, és percekben belül válaszolt valaki, a problémát pedig pillanatok alatt megoldottuk. Az iskola tanári közössége mindig összezár, ha szükség van erre.

– Mit javasolna azoknak a gyerekeknek és tanítóknak, akik ezentúl is a román közoktatás rögzös útján kell zöld ágra vergődniük a mindennapokban?

– A gyerekeknek azt üzenem, hogy legyenek nyitottak és érdeklődőek. Nem igaz az a sok butaság, amit összehordanak az iskolák és a tananyag fölösleges voltáról. Nem az a fontos, hogy mit tanítanak az iskolában, hanem az a lényeges, hogy tanuljanak meg tanulni és gondolkodni. Annyi minden elhangzik a magyartanítással kapcsolatban is – leggyakrabban az, hogy miért tanítjuk a sok, elavult klasszikust. Épp azért, mert klasszikus, ami azt jelenti, hogy örök értéket jelent. Örök, vagyis kortól független emberi értékeket mutatnak fel ezek a művek. Ma is. Nem a műveket kell

lecserélni, hanem a szemüvegünket. Ne elavult korok közhelyeit ismétlegessük, és kérjük számon a klasszikusok apropóján, hanem a mi kortárs helyzetünk felől közelítsünk. Ne módszereknek és trendeknek akarjanak megfelelni. Nincs egyedül üdvözítő módszer, bármilyen

András Emese: „Reményem szerint a gyerekek majd nevetve fognak rá visszaemlékezni”

modern is az. Akkor nem téved el az ember, ha a lényegre, az emberre figyel, vagyis a gyerekre. Nem lehet tanítani úgy, ha csak oktatunk. A tudás relatív, az újabb helyzet és kutatás felülírja a mait. Az ember a maga emberségében és gondolkodásával viszont marad. Azt kell fejleszteni. A gondolkodást, valamint az emberséget.

– Miként tervezi nyugdíjas éveit? Teljesen elszakad az iskolától és a pihenésre koncentrál, vagy igyekszik tapasztalatával segíteni a fiatalabb generációkat?

– Nem szoktam tervezni... Nem tudom, hogy holnap mi lesz. Az online világ megengedi, hogy akkor se szakadjak el az iskolától és az emberektől, ha be se megyek többet. Ha szükség lesz rám: itt vagyok.

SZATMÁRI BENCE

benceszatmari@yahoo.com

Fizikai távolságtartás, egyéni atletikus jellegű gyakorlatok jellemzik a testnevelésórákat

Játékmentes tornaórák, szigorú szabályok

A tanároknak és diákoknak egyaránt nehézséget okoz betartani a tornaórákra vonatkozó szabályokat, amelyeket a járványügyi szempontokat figyelembe véve hoztak.

A gyerekek egészséges fejlődésére nézve aggályos és szinte lehetetlen betartani azokat a szabályokat, amelyeket az oktatási és egészségügyi szaktárca közösen megfogalmazott az iskolai testnevelésórákra vonatkozóan. Az új tanévben a tornaórákon tilos minden közös sporttevékenység, beleértve a labdajátékot is, hiszen ezek fizikai érintkezést feltételeznek. Másfél méteres távolságtartás esetén nem szükséges a maszkviselés, és olyan gyakorlatokat kell végeztetni a diákokkal, amelyek nem igényelnek fizikai kontaktust. A diákok az iskolaudvaron tornázhatnak, de ott is korlátozva vannak, hiszen csak egyéni atletikus jellegű gyakorlatokat végezhetnek tornaórán, és semmi olyat nem szabad, amely közös játékot igényel, beleértve például a fogócskát is, mert az is fizikai érintkezéssel jár.

Nem lehet betartani az előírásokat

A testnevelésóra megtartása ugyanakkor a pedagógusokat is eddig nem tapasztalt helyzetbe hozta.

A szabályokról Farkas Csaba testnevelésért felelős tanfelügyelő beszélt a Háromszék napilapnak. Mint mondta, nincs megtiltva a tornatermi oktatás, de a vonatkozó előírásokat szinte sehol nem lehet betartani, mivel a legfőbb szabály, hogy minden diák számára biztosított legyen a 7 négyzetméternyi felület, az öltözőben pedig lehessen betartani a 2 méter távolságot egymás között. Ahol van ilyen nagy tornaterem, nehéz úgy összeállítani az órarendet, hogy minden osztály után egy órát szellőztessenek, fertőtlenítsenek, az önkormányzatokhoz tartozó falusi sportcsarnokokban pedig nincs takarítószemélyzet, legtöbb helyen a közmunkára kötelezettek takarítanak hetente egyszer – mutatott

rá a háromszéki tanfelügyelő. A tornaeszközök közös használata tilos, ez érvényes a szabadban tartott órákra is, de még sakkozni sem szabad, mert a játékosok megérinthetik egymás figuráit s túl közel ülnek egymáshoz. Ha például technikai elemeket akar a tanár labdával megtanítani a diákoknak, akkor mindenkinek saját labdája kellene hogy legyen. Olyan gyakorlatokat kell végezni, amelyek nem túl megerőltetőek, ez lehet torna vagy atlétika, és a tanárnak akkor is maszkot kell viselnie, ha az iskolaudvaron tartja az órát,

A diákok az iskolaudvaron tornázhatnak, de ott is korlátozva vannak, hiszen csak egyéni atletikus jellegű gyakorlatokat végezhetnek tornaórán, és semmi olyat nem szabad, amely közös játékot igényel.

a diákokkal ellentétben. Ha az időjárás nem engedi, hogy a szabadban tartsanak testnevelésórákat, és a tornateremben nincsenek meg a feltételek a távolságtartáshoz, az osztályban kell maradni és elméleti ismereteket tanítani.

Iskolai sportvetélkedőkre vonatkozó szabályzat

Rendelettel fogadta el szeptemberben a tanügyminisztérium az iskolai sportvetélkedők megszervezésének és lebonyolításának szabályzatát. A Hivatalos Közlönyben megjelent rendelet értelmében az iskolai sportvetélkedőket az iskolai sport országos olimpiája

keretelnevezéssel szervezik meg. A dokumentum szerint az iskolai és iskolák közötti vetélkedőkön minden tanuló részt vehet, aki az illető iskola diákja, ugyanakkor pedig ugyanabban a sportágban nem vesz részt sportklubok vagy sportiskolák tevékenységében, vetélkedőiben a tanév során. Az iskolai sportvetélkedők ideje október elsején kezdődött, amely egyben az iskolai sportok napja is.

Az iskolai sportolimpia több szakaszban zajlik: az iskolai szakaszt a városi, megyei, majd az országos szakasz követi – szögezi le a rendelet.

Focizó fiatalokat bírságoltak Konstancán

Mindeközben a konstancai 29-es számú gimnázium udvarán kosárlabdázó és focizó fiatalokat bírságolt meg október elején a helyi rendőrség, miután a lakosok csendháborításra panaszkodtak.

A nyolc, 14 és 16 év közötti fiatal fejenként 250 lejre bírságolták meg a hatóságok. A fiatalok engedély nélkül hatoltak be, és használták az iskolai sportpályát. A rendőrök emlékeztették a tanulókat a higiéniai szabályok betartásának és a fizikai távolságtartás gyakorlásának fontosságára – derült ki a Román Rendőrség (IGPR) közleményéből. Marcel Vela belügyminiszter a tárca ellenőrző testületét kérte fel, vizsgálja meg a konstancai rendőrök fellépését. Ugyanakkor abszurdnak tartja állásfoglalásában a tanulók megbüntetését a Konstanca megyei tanulók szövetsége – közölte az Edupedu.ro. A diákok képviselői kérik, hogy helyi szinten tegyék lehetővé a sportpályák használatát az iskolai órákon kívül is, úgy, ahogyan azt például Bákóban megoldották.

B. L.

Virtuális találka Elek apóval a magyar népmese napján

Szeptember végén rendszeresen gyerekzsivajtól hangos a háromszéki Kisbacon: Benedek Elek, a halhatatlan meseírót ünnepelik. 2005 óta ünnepeljük szeptember 30-án, Benedek Elek születésnapján a magyar népmeséket. Ezen a napon minden népmesét szerető gyerek és felnőtt megkülönböztetett tisztelettel fordul mind a magyar, mind más népek meséi felé. Ha az élet – a járvány – nem úgy hozza, idén sem lett volna az esemény az eszes lány meséjéhez hasonlóan megszervezve. A közös cimborálás elmaradt, de a Benedek Elek-emlékház működtetőinek, Elek apó ükunokáinak, Bíró Borókának és Bíborkának köszönhetően a virtuális térben történt találkozás olyan jól sikerült, hogy nem kizárt, hagyomány válik belőle – számolt be a Háromszék napilap.

Észrevétlen a mese részeivé válnak

A népmese napját kezdetektől felkaroló Bodvaj Egyesület vezetője, Benedek Márta elmondása szerint számukra már régebb eldőlt, hogy a járvány miatt bevezetett szigorítások miatt idén nem fogadhatják Kisbaconban a gyermekeket. Mert úgy, hogy egymástól tisztes távolságot kell tartani, nem lehet sem a Mari-lakot felkeresni, sem a temetőbe kimenni, hogy virággal borítsák be Elek apó sírját, nem lehet barangolva felfedezni a falut és a mesék világát, a kultúrházban bábszínházi előadást nézni, a volt paplak udvarán közösen játszani és táncolni sem. „Azt szeretjük, ha a gyerekek nem leckeszerűen megtanulnak, majd előadnak valamit, hanem azt, ha szabadon járva, ismerkedés és játék közben fedezhetik fel Kisbacont, és észrevétlen maguk is a mese részévé válnak. Ezért öröm számunkra is, hogy az emlékház csak nem hagyta annyiban a dolgot, és a világhálón csak megünnepelte Elek apó születésnapját” – nyilatkozta Benedek Márta.

Hagyomány született

Benedek Elek ükunokája, Bíró Boróka elmondása szerint a kényszerhelyzet miatt tartották az ünnepséget virtuális körülmények között, de olyan jól sikerült, hogy valószínűleg hagyomány született. Mert bár az jó, hogy minden évben több száz erdővidéki és háromszéki gyermek jön el ilyenkor, és járja körbe az emlékház szobáit, tekinti meg a maga valóságában, hol és miként élt a népmeséket összegyűjtő és azokat hozzájuk eljuttató alkotó, de hasonlóan fontos lenne az is, hogy a távol élők is legyenek részesei valamelyest ennek a kalandnak. Az élő adásba 127-en jelentkeztek be, azóta a feltöltött anyagot több ezren látták. Ami még ennél is fontosabb, hogy nem csak szemlélői voltak az eseménynek, hanem amikor kellett, be is kapcsolódtak a játékba. Mert a Benedek Elek életéről és munkásságáról – főleg a visszatérését követő, 1922–29 közötti időszak jobb megismerésére helyezték a hangsúlyt – szóló információk megosztása mellett abból is volt bőven.

Több száz Cimborát lapoztak át

„Nagyon sok kedvező visszajelzést kaptunk a Kárpát-medence minden sarkából, sőt, Tirolból is, mert onnan is volt nézőnk. Arra törekedtünk – és ezt értékelték is –, hogy minél

Bíró Boróka, Benedek Elek ükunokája idén is megszervezte a magyar népmese napját

többet megmutassunk az emlékházból. Például az adásszobát úgy rendeztük be, hogy a háttérben jól kivehető és megfigyelhető legyen Benedek Elek dolgozószobája, a megfelelő versenyfeladatok megtalálása érdekében pedig száznál több Cimborát lapoztunk át, hogy megtaláljuk azokat, amelyeken nem érződött, száz esztendővel ezelőtt készültek, változatossak, érdekesek és gondolkodásra késztetnek. Az is örömet jelentett számunkra, hogy velünk volt egy olasz hölgy is, akinek a fordításában a napokban jelent meg egy tizennégy mesét tartalmazó Benedek Elek-mesekönyv. Elek apó meséi közül olaszra eddig csak néhány volt átültetve, most pedig egy egész kötet! Remélem, másnak is olyan emlékezetes volt ez a nap, mint nekünk, és jövőben is velünk tartanak. Mert bár a kényszerhelyzet szülte ezt az eseményt, de az elért siker arra kötelez, hogy ne hagyjuk abba, folytassuk, amit elkezdtünk” – nyilatkozta Bíró Boróka.

HÍRÖSSZEFOGLALÓ

Diákok és színészek elemezték közösen Madách művét

Nem igaz, hogy nem olvasnak, vagy nem járnak színházba a „mai fiatalok”, ahogy az sem, hogy nem érdekli őket semmi a számítógépen és telefonon kívül – mondta egy szülő a magyar dráma napja alkalmából a Maros-parton szervezett színházi eseményen. A marosvásárhelyi diákok és színészek közösen ünnepelték Madách Imre Az ember tragédiája című drámai költeménye ősbemutatójának napját. A magyar dráma napját 1984 óta tartják, arra emlékezve, hogy 1883. szeptember 21-én tartották Az ember tragédiája című drámai költemény ősbemutatóját a Nemzeti Színházban.

Drámapedagógiai projekt

A Marosvásárhelyi Nemzeti Színház Tompa Miklós Társulata ezúttal nem a szokásos felolvasószínházi előadás-sal készült, hanem egy, elsősorban di-

színnel ismerkedtek, kérdéseket tettek fel, vagy válaszoltak a hozzájuk intézett kérdésekre. Az #edenkert elnevezésű rendezvény tulajdonképpen drámapedagógiai projekt, amellyel a színház

igazolódtott be a madáchi jóslat. Az első színt Berekméri Katalin beszélte meg a körülötte ülő diákokkal. Azt a kérdést tette fel, mit jelent a diákok számára a tagadás, jó-e, ha tagad valaki, Istent ki

A marosvásárhelyi társulat színészei és a diákok a magyar dráma napján szervezett rendezvényen

ákoknak szóló rendezvénnyel, amelyet a járványra való tekintettel a Maros-parton tartottak. A 15 színt 15 színész olvasta fel, vagy olvasott fel abból részleteket úgy, hogy tíz-tíz perc jutott mindenkinek a bemutatásra, illetve a hallottak megbeszélésére, vitára, eszmecserére. A diákok, körülbelül százan, kisebb csoportokban tíz percenként helyet cseréltek, és egy másik

a város diákjait szólította párbeszédre. A résztvevők a darabból kiindulva az élet kisebb és nagyobb dolgairól, az emberi jellemzőkről, fejlődésről, lehetőségekről, tudásról és művészetről, jövőről, múltból cseréltek eszmét, arról, hogy Madách mondanivalójának milyen események húzódtak meg a háttérben, mit üzen a dráma, azon belül is egy-egy jelenete a ma emberének, mennyire

szembesítette a hibájával, ha egyáltalán szembesítette, és ha Lucifer nem tagadott volna soha, illetve amennyiben a történelem során nem tagad senki, akkor vajon minden úgy marad, ahogy volt, nem változik semmi? „Mi történik velünk, ha mindennel elégedettek vagyunk, ha nem akarunk változtatni semmin? Ha minden jó, ahogy van?” – tette fel a kérdést a színész.

„Az embert az mozgatja, ami nincs”

Henn János az V. szín kapcsán Athénről faggatta a fiatalokat, azt kérdezte, ki volt itt Ádám, Éva és Lucifer, tudják-e, mit szimbolizáltak az évszázadok során a történelemben. A küzdelemlről beszélt, arról a szellemi katedrálisról, amelyet ők jelképeztek, a jó és a gonosz közötti feszültségről, a nincsből származó hiányról, arról, hogy „az embert az mozgatja, ami nincs”. A II. színt Gáspárik Attila ismertette, a provokációról, az alma szimbólumáról, a tudásról és gondolkodásról beszélt, arról, hogy Lucifer nem elégszik meg azzal, ami van, unja a szabályos életet.

Ádámnak, a fáraónak mindene adott, ám ő mégis elégedetlen, valami hiányzik neki – kezdte a IV. szín kapcsán Korpos András, azt kutatva, hogy vajon mi okozhatta ezt a hiányérzetet, mennyire nyújt elégtételt, ha valami adott, de erőfeszítés, fáradtság nélkül lehet hozzájutni. Mi a szabadság, mi az örökkévalóság? – tette fel a kérdéseket a színész. A prágai színről László Csaba mesélt, a korról, amely elrontotta Évát, a párkapcsolatról, a tudós álmáról és a feleség kapzsiságáról. B. Fülöp Erzsébet a falansztert vitatta meg hallgatóságával, Madách jövőképeinek aktualitását kereste, a tudásról, a művészetéről, a szabályokról beszélt, arról, hogy van-e létjogosultsága a művészeteknek, a természetnek. A római színnel Moldován Orsolya ismertette meg a diákokat, arra keresve választ, hogy mit kezdünk a kiharcolt szabadsággal, demokráciával.

A 9–12. osztályos diákok többé-kevésbé bekapcsolódtak a beszélgetésekbe, kérdéseket tettek fel. Ahogy Gáspárik Attila, a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház igazgatója elmondta, Keresztes Attila rendező ötletét valósították meg, hogy a drámapedagógiai projekt keretében folytassanak párbeszédet a diákok a színészekkel. „A diák megismerkedhet a színész munkájával, együtt értelmezheti vele a szöveget, továbbgondolhatja azt, amit Madách papírra vetett” – mondta. A Bolyai Farkas Elméleti Líceum, a Gheorghe Șincai és az Elektromaros Szakközépiskolák, a Sport- és a Művészeti Líceum tanulói, körülbelül százan vettek részt a rendkívüli színházi eseményen.

Kellett a „magyarázóprojekt”

Madách Imre drámáját tizenegyedik osztályban tanulják a gimnazisták, ezért nem mindenki olvasta azt, de voltak,

akik már felkészülten érkeztek a helyszínre. „Elolvastam, és ha őszinte vagyok, bevallom, elég nehéznek tűnt, nehezen emészthetőnek. Sokat gondolkodtam egy-egy színen, jeleneten. Ez a mostani rendezvény azonban egy kicsit felnyitotta a szemem, sok mindent megértettem, amit korábban nem” – mondta az egyik tizenkettedikes lány. Egy másik résztvevő is hasonlóképpen vélekedett: olvasta a drámát, de úgy érezte,

Líceum magyar irodalom szakos tanára megvárja, hogy „érjenek oda” a tanítványai, ezért a második félévben tanítja nekik. Ahogy érdeklődésünkre elmondta, azt tapasztalja, hogy a diákok nagyon szeretik Madáchot, utána is olvasnak, hogy jobban megértsék, foglalkoztatja őket a téma. „Megragadja őket, a főbb eszmék iránt érdeklődnek, látom, ahogy fel-felcsillan a szemük, amikor magyarázok” – mondta a ta-

Az ember tragédiáját boncolgatták a színház által szervezett szabadtéri eseményen

az önmagában még nem elegendő, kellett egy ilyen „magyarázóprojekt”, hogy megértsen dolgokat. „Mindig azon gondolkodtam, hogy vajon a művészetnek milyen szerepe van a társadalomban és az emberek életében. Eddig nem voltam tisztában vele, most végre úgy érzem, ez is kezd tisztulni bennem. Én ugyanis inkább a művészi pálya irányába tekintetek” – árulta el az érettségi előtt álló gimnazista lány, aki elmondta, mivel a Tragédia kötelező olvasmány, ezt is és más irodalmi műveket is elolvasott a nyáron. Sok minden érdekli, a matematika és a kémia, az idegennyelv-tanulás, az újságírás és a színművészet is.

A színház bűvkörében

Madách darabja a tizenegyedik tananyag része. Fekete Erzsébet, a marosvásárhelyi Bolyai Farkas Elméleti

nárnő, akinek tanítványai rendszeresen járnak színházba, érdeklődnek a művészetek iránt, osztálytermi előadásokon is részt vettek.

Ahogy Gáspárik Attila is fogalmazott, a vásárhelyi gimnazistákat sikerült bevonni a színház bűvkörébe, sokan önkénteskednek is közülük, illetve rendszeres bérletes előadásokra is járnak. Ez a mostani projekt is azt szolgálta, hogy megszeressék a színházat, megismerkedjenek a színészek munkájával, „A fiatalok így remélhetőleg majd a színházban másképp fogadnak be, másképp értékelnek egy-egy előadást” – summázta a színházigazgató.

ANTAL ERIKA

antalerika@yahoo.com

Színházművészettel foglalkozó tantárgyakat választhatnak a diákok a következő tanévtől

Iskolai keretek közé léphet a színház

Drámaórákat tarthatnak választható tantárgyként a jövő tanévtől az iskolákban – erről írt alá rendeletet Monica Anisie tanügyminiszter. Szakemberek meglátása szerint a kezdeményezés a diákok és a színház számára is gyümölcsöző lehet.

Új választható tantárgyak bevezetéséről írt alá rendeletet Monica Anisie tanügyminiszter október elején. A dokumentum értelmében már a jövő tanévtől lehetőségük nyílik színházművészetről tanulniuk a romániai diákoknak. Harmadik és negyedik osztályban én és a színpad, hatodik és hetedik osztályban a színház és mi, míg a tizedik és tizenegyedik osztályban színházi műhely név alatt futnának a színházművészet-

Túlterhelt az oktatási rendszer

Tasnádi-Sáhy Péter színházi rendező, dramaturg, a nagyvárad Szigligeti Színház több színházi neveléssel foglalkozó programjának mentora szerint a diákok és a színház számára is gyümölcsöző lehet, ha a gyerekek az iskolai keretek közt is ismerkedhetnek a színház világával. „Az oktatási rendszer nagymértékben túlterhelt, rengeteg a lexikális tudásra összpontosító tantárgy, sokat foglalkoz-

alapiját képezik jó esetben, hihetetlen élményt jelentenek a gyerekeknek: egy másfajta öntudatra ébredés lehetőségét kínálják. „A színház szempontjából is rendkívül hasznos, ha a gyerekek közelebb kerülnek ehhez a világhoz, hiszen színházértő emberek nevelődnek. Láttuk, hogy a járványhelyzet korlátozásai miatt fellépett egyfajta színházhiány, a színháznak pedig válaszokat kellett adnia arra, miért van rá szükség. Az értő, színházszertő emberek nézőként is választ tudnak adni erre a kérdésre” – mondta a rendező a Krónika napilapnak.

A színházi szemlélet mássága

Váradon a diákokat megszólító, több színházi kezdeményezés is létezik: ilyen a Színház az iskolában, iskola a színházban program, a Nagyvárad Táncegyüttes vezetésével működő Ki vagy te, táncszínház? beavató előadás-sorozat vagy éppen a Bihar megyei amatőr táncsoportokat és középiskolás diákokat célzó mentori projekt. Tasnádi-Sáhy Péter elmondta, a projekt a járvány idején nem működhetett, jelenleg keresik a szervezés lehetőségeit, hogy az előírások betartásával folytatható legyen. „A Szigligeti Színház a Bihar megyei iskolai színjátszó köröket vezető tanárokkal is igyekszik termékeny szakmai kapcsolatot ápolni, de a Reflektor program tervezett négy workshopjából eddig csak kettőt sikerült megtartani neves szakemberek bevonásával, a naptárt sajnos átírta a járvány” – mondta Tasnádi-Sáhy Péter. Kifejtette, azt is májusra tervezték, de határozatlan időre tolódott az első Reflektor-fesztivál, ami a Bihar megyei első diákszínjátszó szemle lett volna. „Személyes meglátásom, hogy évről évre egyre inkább érződik: a diákok nagymértékben túlterheltek az iskolában, emiatt nagyon lényeges, hogy mennyire tudnak időt szánítani a színjátszó köri tevékenységre. A színház egészen másfajta szemléletet, világlátást, tempót követel meg, mint a

Műhelymunka. Várad fiatalok több projekt keretében ismerkedtek a színház világával

tel foglalkozó tantárgyak. A tárcavezető közlése szerint a tanulók már az idei iskolai évben dönthetnek arról, hogy a 2021/2022-es tanévben akarnak-e ilyen órákra járni. A minisztérium a bukaresti I. L. Caragiale Színház- és Filmművészeti Egyetem javaslatára vezeti be a választható tantárgyak közé a drámaórákat.

nak természettudományokkal, valamilyen a művészetekkel is. De a tapasztalat azt mutatja: arról, hogy van testünk, föld a lábunk alatt, ég a fejünk fölött, és a testben lélek is lakik, valamint hogy mit kezdjünk mindezzel, nagyon kevésbé kerül szóba iskolai keretek közt” – fogalmazott Tasnádi-Sáhy Péter. Kifejtette, azok a testtudatébresztő gyakorlatok, amelyek a diákszínjátszó programok egyik fontos

mi porosz, lexikális tudásra alapozó, pár évtizeddel lemaradt oktatási rendszerünk” – fogalmazott Tasnádi-Sáhy Péter. Mint magyarázta, sokszor a gyerekek 6-7 iskolai óra után, délutáni különórák előtt jutnak el a színjátszó foglalkozásokra, és az egy-másfél óra bizony gyakran kevés ahhoz, hogy lassítani tudjanak, önmagukra figyelhessenek. Hozzátette, akárcsak a felnőttek esetében, a gyerekeknél is érvényes, hogy van, akit a színházi világ jobban megragad, és akad, akit kevésbé, de mivel a drámaóra választható tárgy lenne az iskolában, azok jelentkeznének, akiket jobban érdekel. „Az a tapasztalom, hogy még azok a diákok is, akik bizonytalanok, vagy kevésbé érdeklődőek, de odakeverednek egy színjátszóprogramba, hasznos tapasztalatokkal gazdagodnak” – mondta a rendező.

Színházértő és -értékelő diákok a Szilágyságban

Az anyanyelvi kultúra és az amatőr színjátszás helyi hagyományainak őrzését, a játék értékteremtő erejének, örömeinek és szabadságának felfedezését tűzte ki célul Oszváth Ilona románánártnő, amikor húsz évvel ezelőtt létrehozta a szilágyskraszni Tinikomédiások diákszínjátszó csoportot.

A Szilágys megyei Cserey Goga Technológiai Líceumban oktató pedagógus szerint egy gyerek játék közben tud a legjobban kibontakozni, ezért a kezdeményezésnek személyiségfejlesztő hatása is van. „Azt szerettem volna, hogy a középiskola végzetével olyan diákokat engedjünk ki a kezünk közül, akik bármilyen élethelyzetben megtalálják magukat, és akik igazi értéket képviselnek a társadalomban” – fogalmazott Oszváth Ilona. Kifejtette, a diákszínjátszás lehetőséget nyújt arra, hogy a tanuló kipróbálja magát a világot jelentő eszközökön és fejlődjön; ilyen úton is belekóstoljon abba, hogy mit jelent ugyanis kommunikálni, megismerni önmagunkat, felfedezni rejtett tehetségünket, vagy éppen legyőzni félelmeinket, megtanulni szépen és artikuláltan beszélni.

„Szerintem a színjátszó diákok a felnőtté válást is sokkal könnyebben megélik, mert közösségben vannak, megtanulnak odafigyelni egymásra, meghallgatni a másik véleményét, érvelni valami mellett, vagy éppen elfogadni azt, ha valamiben tévedtek, és alázattal fogadni a kritikát.

Mindig azt mondom nekik, hogy aki nem tudja elfogadni a kritikát, az nem méltó a színpadra. És a színpadi alázatot tanulni kell mindenkinek” – mutatott rá a románánártnő. Kifejtette, azt is hangsúlyozta a gyerekeknek, hogy az úgynevezett energiabombából, a tapsból táplálkozni lehet és kell – ennél nagyobb elismerést nem lehet elképzelni. A csoportvezető szerint egy fesztiválon nem a győzelem a fontos, hanem a tanulási lehetőség: szakmai továbbképző a csapatvezetőnek és a diákszínjátszóknak egyaránt. Egyébként

www.szinhaszineveles.hu oldalon. A tantermi színházi előadások helyszíne az osztályterem; a színészek annak térbeli adottságait (ajtók, ablakok) és berendezési tárgyait (tábla, padok, székek, asztal, függöny) használják a játékhoz. Legfeltűnőbb külső jellemzője ezeknek az előadásoknak a szinte teljes eszköztelenség: egyszerű jelmezeket (vagy saját ruhát), kevés kelléket (vagy egyáltalán nem) hoznak be a játékba, amit mégis, az igazi színházi jellé válik. A tantermi színház gyakorlatilag semmilyen külső teátrális effektet – fényt,

Tasnádi-Sáhy Péter váradi rendező: gyümölcsöző lehet az iskola és színház kapcsolata

Szilágyskrasznián már az ötvenes években működött amatőr színjátszó csoport. Jelenleg négy diák- és egy felnőtt színjátszó csoport tevékenykedik. Az elemisták a 2009 óta működő Szivárvány színjátszó csoportban, az általános iskolások a 2006-ban alakult Amarilla, illetve a román nyelvű, 2012-ben alakult Lumea Ludens csoportokban, a középiskolások a Tinikomédiások csoportban játszanak, és négy éve megalakult a felnőttekből álló Kraszni Színkör.

Osztályteremszínház, tantermi színház(i előadás)

A műfaji megnevezés a németországi Klassenzimmertheater („osztályteremszínház”) kifejezés magyarítása. A fogalmat Németországban és Ausztriában olyan ifjúsági színházi előadásokra használják, amelyeket (színház-pedagógiai tevékenységük részeként) a közsínházak kínálnak az iskolák számára – olvasható a

kívülről beadott zenét – nem használ. (Kis eszközgyűjteményükből következően ezek az előadások alacsony költségvetésű, könnyen utaztatható produkciók.) A tantermi színházi előadások meghatározott korosztálynak készülnek, és a diákok számára fontos társadalmi, morális kérdéseket, iskolai problémákat vetnek fel. Gyakran kínál az előadás szerepet a nézőknek (akik többnyire egy osztály tagjai). Az előadásokhoz általában kapcsolódik valamilyen feldolgozó beszélgetés vagy foglalkozás, de lehetnek akár komplex színházi nevelési előadások is. Az első magyar osztályteremszínház a Kolibri Színház produkciója volt 2008-ban (Kai Hensel: Klamm háborúja).

BEDE LAURA

bede_laura@yahoo.com

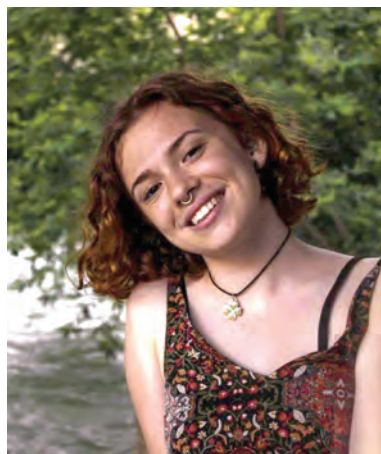

Léteznek-e online barátok? – avagy a távolságtartás a diákközösségekben

A koronavírus-járvány nemcsak az oktatás milyenségét alakította át gyökeresen az elmúlt fél évben, hanem az emberi és baráti kapcsolatokat is nagy kihívások elé állította. A szóhasználatban megjelent az online barát kifejezés is, amely bár eddig sem volt teljesen ismeretlen, mégis új köntösbe bújtatva nyert értelmet. Nagyváradon és Zilahon tanuló diákokat kérdeztünk arról, hogy számukra milyen volt fél év után ismét előben találkozni osztálytársaikkal, hogyan értelmezik az „online” és „nem online” barát fogalmát, mennyire lehet az emberi kapcsolatokat folytatni a virtuális térben. Az általunk megszólaltatott diákok véleményét formálták arról is, miként látják közép- és hosszú távon a kényszerű távolságtartást.

Az eddigi baráti csoportokat egyre szorosabb kapcsolat fűzi egymáshoz.

A Nagyváradon tanuló Tuef Zsuzsanna szerint a vírus következtében a március és szeptember közötti időszakban a diákok kapcsolata megváltozott az osztálytársakkal, hiszen mindenki csak azokkal tartotta a kontaktust, akik igazán fontosak voltak számára. „Esetemben ez körülbelül öt embert jelentett. A többiekkel, akikkel nem állunk túl közel egymáshoz, csak párszor beszéltem, és egyáltalán nem is találkoztam a karantén végétől sem az iskolakezdésig” – árulta el lapunknak a végzős diáklány. Ennek köszönhetően az iskola megkezdése után nagyon szembetűnő változásra lett figyelmes, miszerint az eddigi baráti

Tuef Zsuzsanna,
Nagyvárad

csoportokat egyre szorosabb kapcsolat fűzi egymáshoz. „Ezzel arányosan sajnos egyre mélyülő szakadék is keletkezett bizonyos társaságok között” – mondta el meglátásait az Ady Endre Elméleti Líceumba járó lány. Zsuzsától azt is megtudtuk, hogy a kijárási tilalom első felét nagyon nehezen viselte, ugyanis hozzászólt a barátai közelségéhez. „Bár igyekeztem hasznosan tölteni a rendelkezésemre álló időt, voltak napok, amiket

folyamatosan videóbeszélgetéseket folytattam a barátaimmal. Úgy érzem viszont, hogy ezek egyáltalán nem pótolhatják az élő interakciót, szóval nagyon örültem, amikor újra láthattam őket” – osztotta meg érzéseit a Magyar Közneveléssel a tanuló.

Zárkózottá, önzővé válhat a társadalom

Zsuzsa véleménye szerint egy jó osztálytárs milyenségén nem sokat változtat a közeg. „Egy jó osztálytárs türelmes, elfogadó, és kész segíteni mind az online térben, mind fizikailag az osztályteremben. Társas lényként nyilván szükségünk van az emberi kapcsolatokra, és ez esetemben talán még erősebb, ugyanis nyolc szobatársamnak köszönhetően hozzászóltam a folyamatos társasághoz” – mesélt az ideális osztálytárs és barátok fogalmáról a tizenkettedikes lány. A Nagyváradon tanuló diák egyáltalán nem volt az online közösségi felületek híve a karantént megelőzően, így számára óriási váltás volt az, hogy csak ebben a formában tarthattam a kapcsolatot a barátaival. „Egyáltalán nem szeret-

Zatykó Noémi,
Nagyvárad

tem, személytelennek tartom, és beszédtemát is nehezebb találni, ha nem egy közegben tartózkodunk” – véli a partiumi tanuló. „Hosszú távon ez az elkülönítés zárkózott, önző, énközpontú társadalmat szülhet, ahol az ember igazán bensőséges kapcsolatot csakis önmagával alakíthat ki. Ez nem is annyira a távoli jövő, ha a vírus terjedése újabb kijárási tilalomhoz vezet” – osztotta meg gondolatait a végzős diák.

Fontos megbecsülni a barátokkal töltött pillanatokat

A szintén végzős Zatykó Noémi már várta, hogy újra találkozhasson az emberekkel még úgy is, hogy ezt csak egyméteres távolságból tehetné. „Teljesen más úgy együtt tanulni, hogy nem látjuk egymást. Hiányzik belőle valami személyes, valami megszokott. Hiányzik, hogy ha valaki valami nevetségeset mond,

akkor hátraforduljak, és egy csendes kuncogást elemezzek feléje. Meg persze hiányzik a tanár ezután már szinte várt, szűrős nézése is” – mesélt nevetve azokról a pillanatokról a nagyváradi lány, amelyek már nagyon hiányoztak neki. Az adys diák szerencsésnek tekinti magát amiatt, hogy olyan világban nőhetett fel, ahol még tudta, milyen telefon nélkül lemenni labdázni az utcára, és félni a szomszéd néni hangjától, aki rendre rászólt, hogy miért hangoskodik az ő ablaka alatt. „Furcsa ugyanakkor, hogy most élvezhetjük az internet és az okostelefonok előnyeit. Karantén ideje alatt a vártakkal ellentétben kifejezetten nehéz volt ugyanúgy fenntartani a barátságokat. Hiába tudtuk, hogy mindenki otthon volt, mégis olyan ritkán akadt okunk telefonálni, hiszen mivel mindenki otthon ragadt, senkivel nem történt semmi érdekes” – osztotta meg tapasztalatait Noémi. Hozzátette, így jött rá arra, hogy mennyire fontos megbecsülni azokat a pillanatokot, amiket a barátaival tölthet.

Megerősíteni az egymásba vetett bizalmat

És hogy milyen a Váradon tanuló lány szerint a jó osztálytárs? „Ha online, ha nem, a csendes osztálytársak a legjobbak. Amikor az ember nem is akar figyelni, inkább töltsd az idejét valamivel, ami számára hasznosabb, csak ezt tegye csendben. Kevés dolog zavaróbb annál, mint amikor az embernek egyszer van kedve csak figyelni, és mindenki pont akkor akarja megosztani minden gondját és baját. Úgy érzem, hogy fontos az iskola falain belül megerősíteni az egymásba vetett bizalmukat – gondolok itt most például arra, hogy nem áruljuk

de még csak nem is borzasztó, közép- és hosszú távon újfajta magányt éreznék annak következtében, hogy ugyan közel mehetünk egymáshoz, de mégsem elég közel. Egy idő után pedig hiába lennénk közel, mégis távolinak éreznénk egymást, és talán nehezünkre esne fizikai vonzalmat mutatni, mert ez a tiltás megszokássá válna” – osztotta meg velünk gondolatait az utolsó éves iskolás a kényszerű távolságtartásról.

Torzít a közösségi média

Makai-Dimény Anna a tanévkezdésről elmondta, volt, akivel nagyon jó volt a viszontlátás pillanata, másokkal inkább semleges, de senkivel nem volt negatív a találkozás. „Furcsa volt újra élőben együtt ülni az órákon, de hamar megszoktam” – árulta el a Magyar Közoktatásnak. Az Ady Endre Elméleti Líceum diákja onnan tudja, hogy valaki igazán nagyon jó barátja, hogy élőben és az interneten is ugyanúgy tudunk beszélgetni. „Van, akivel online nagyon jókat társalgok, viszont élőben nem mindig vagyunk olyan fesztelének, illetve vannak olyan barátaim is, akikkel az interneten sosem beszélgetek. Élőben sokkal jobban lehet szerintem kapcsolatokat építeni, például közös élmények szerzésével” – véli a nagyváradi tanuló, aki szerint a közösségi médiában mindenkinek egy torzított, „megszűrt” oldalát látjuk, viszont van, aki ott őszintébben meg mer mutatkozni. Anna számára a jó osztálytárs az, aki hasonlóan viselkedik online és élőben is. „Ha segítség kell valakinek valamiben, próbálnak segíteni, nem zárkóznak el a másiktól. Szerintem ez pozitív, nem is kellene máshogy viselkedjenek az iskolában vagy online” – hangoztatta meglátásait a tizedik osztályos diák. Mint fogalmazott, online csak bizonyos mértékig lehet helyettesíteni a barátok hiányát, viszont a fizikai kontaktus pótolhatatlan. Végül azt is elárulta lapunknak, hogy szerinte a kényszerű távolságtartás azt eredményezheti, hogy nem leszünk olyan közvetlenek más emberekkel. „Megszokjuk ezeket az óvintézkedéseket, és emiatt más betegségek terjedését is lassíthatjuk, ha teljesen megszüntetni nem is tudjuk” – vélekedett Anna.

Makai-Dimény Anna,
Nagyvárád

el a tanárnak a mások által el nem készített házi feladatot, ha már online úgyis van mindenféle emlékeztető meg okosnapotár, ami hátba tudja szúrni a hozzám hasonló, olykor rest diákokat” – fejtette ki Noémi. Hozzátette, az emberi kapcsolatokat nem feltétlen pótolni, inkább csak segíteni lehet online. „Semmi sem tudja a barátságok fizikai részét helyettesíteni. Gondoljunk csak egy ölelésre, amit egész márciusig olyan természetesnek vettünk, szeptemberre pedig szinte bűnné vált. Bár még így is hálásak lehetünk, hogy az igazán hosszúnak tűnő karantén alatt is beszélhettünk a barátainkkal és a távolban ragadt családtagjainkkal a technika segítségével” – mondta a tizenkettedikes tanuló. Noémi szerint ez hatalmas előny és segítség volt annak érdekében, hogy legalább minimálisan érezhessék a fiatalok egymás közelségét. „Bár a távolságtartás nem kibíráhatatlan,

Szabó Viola,
Zilah

A szemtől szembeni találkozás az igazi

A Szilágy megyei Szabó Violát nem hatotta meg a fél év utáni viszontlátás, hiszen véleménye szerint ez az időszak hamar eltelt. „Nagy változások nem történtek március óta, egyedül a maszk használata vált kötelezővé” – osztotta meg tapasztalatait a hetedikes lány lapunkkal. A zilahi Simion Bărnuțiu

Általános Iskola tanulója azt mondta, számára egy virtuális barát ugyanannyit jelent, mint élőben találkozni vele. „A barát az, akivel megoszthatom a gondolataimat és érzéseimet, illetve akivel a nap 24 órájából 15-öt közösen nevetünk, vagy ha kell, akkor a veszekedések után kibékülünk” – magyarázta lapunknak. Viola számára a távkapcsolat tartása nem volt olyan nehéz, mint amire számított, hiszen az internet segítségével ma már bármilyen csevegés könnyen megoldható. „Természetesen egy idő után már nagyon vágytunk egymás társaságára, egy-egy telefonhívás pedig órákig is eltartott, de ennek ellenére sem tűnt olyan hosszúnak ez a fél év” – mesélte a diák. Bár az embereket lehet a virtuális világban is valamelyest pótolni, az igazi mégis a szemtől szembeni találkozás. „Azt nem lehet kibírni, hogy folyamatosan a szobánkban ülünk, a feladatainkat elvégezzük, majd ezután a családon kívül senkivel sem találkozhatunk” – véli Viola. Végül azt is megtudtuk az általános iskolástól, hogy a kényszerű távolságtartás hatására erősödött benne a ragaszkodási hajlam. „Rájöttem ugyanis arra, hogy még inkább közelebb akarom tudni magam másokhoz. Ilyen egyszerű ez” – érvelt lapunknak a zilahi tanuló.

Milyen a jó osztálytárs?

„Féltem attól, hogy ismét találkoznom kell az osztállyal, de végül jobb volt, mint hittem. Rá kellett jönnöm, hogy több emberrel értjük meg egymást, mint amennyire emlékeztem” – árulta el Vicsai Bíborka a tanévkezdeti újbóli találkozás történetét lapunknak. A Simion Bărnuțiu Általános Iskola tanulója szerint szoros barátságokat nem lehet a világhálón kötni, de lehet beszélgetni közös témákról, amit mindkét fél

Vicsai Bíborka,
Zilah

szeret. „Előfordul ugyanis, hogy a környezetünkben nem találunk olyan embert, aki ugyanannyira rajong valamiért, mint mi, a virtuális világban viszont igen” – véli Bíborka, aki azért inkább a személyes kapcsolatokat részesíti előnyben. A hetedik osztályos lány szerint a jó online osztálytárs elküldi a meg nem értett feladat megoldását, ezzel szemben a fizikai térben lévő társ sokkal több mindenre képes: kölcsön ad ezt-azt, bátorít és felvidít. „Emellett még jó társaság is” – tette hozzá a tanuló. Bíborka ugyan remekül tud online értekezni az emberekkel, de az, hogy valakinek csak internetes barátai legyenek, véleménye szerint

lehetetlen. „Szükségünk van ugyanis valakire, aki a való életben is támogat” – indokolta. „A kényszerű távolságtartás középtávon sem jó, hiszen hat hónap után is nehéz volt visszamenni a közösségbe. Ám ha ezt hosszú távon folytatni kellene, eltávolodnánk egymástól, és úgy éreznénk, nincs szükségünk arra, hogy élőben találkozzunk emberekkel. Ez egy ideig lehet, hogy működne is, de egy adott pillanatban majd szükségünk lenne a barátainkra” – osztotta meg nézeteit lapunkkal a Szilágy megyei diák.

Mindenki sokat változott

A Zilahon tanuló Demjén Eszternek a fél év utáni viszontlátás kellemes és izgalmas volt, hiszen már nagyon hiányoztak neki az osztálytársai és rengeteg mesélnivalója volt. „Ugyanakkor ez idő alatt mindenki sokat változott, ezen folyamatokat pedig nem láthattuk az elmúlt időszakban” – mesélte a nyolcadik osztályos lány. A Simion Bărnuțiu Általános Iskola diákja szerint egy haverrel lehet a világhálón levelezni és felületes beszélgetéseket folytatni, de egy barát ennél sokkal többet jelent. „Az igazi barát az, akivel személyesen is találkozol,

Demjén Eszter,
Zilah

mély beszélgetéseket folytatsz, és bármilyen probléma merül fel, segítünk egymásnak. A személyes találkozás sokat jelent, hiszen ha fizikailag is találkozol a barátoddal, akkor látod a mimikáit, a reakcióit, az érzéseit, és hallod a hanglejtését is” – fogalmazott a diáklány. Eszter szerint a jó osztálytárs a világhálón az, aki elküldi a megoldást egy bonyolult feladathoz, amit nem értesz. „Ezzel szemben egy jó osztálytárs az iskola falain belül nemcsak a megoldást küldi el, hanem segít megérteni a feladatot is, ugyanakkor ezzel az osztálytárssal szívesen töltöd el a szabadidődet is” – érvelt a Szilágy megyei lány, aki azt is elárulta lapunknak, hogy ideig-óráig ugyan lehet online pótolni az emberi kapcsolatokat, de hosszú távon ez nem megoldás. „A kényszerű távolságtartás közép- és hosszú távon mindenképpen egy kapcsolat rovására megy, hiszen egy idő után elhidegülés és elidegenedés következhet be” – vonta le beszélgetésünk végén a következtetéseket a zilahi diáklány.

SZATMÁRI BENCE

benceszatmari@yahoo.com

Remek élményekkel gazdagodnak, fejlesztik kommunikációs készségeiket az ifjúsági vetélkedő résztvevői

A mesék világán keresztül tanulhatnak a diákok

Az irodalmi kompetenciák fejlesztésén kívül általános műveltségi kérdésekre is választ kaphatnak, valamint számítógépes és technikai készségeiket is fejleszthetik az Adj, király, katonát! online ifjúsági vetélkedő résztvevői.

Közzétették október elején az első forduló meséit a nagy népszerűségnek örvendő Adj, király, katonát! online ifjúsági vetélkedő keretében. A Magyar Ifjúsági Tanács (MIT) által tizennegyedik alkalommal Erdély-szerte meghirdetett versenyre olyan 5–8. osztályos diákok jelentkeztek, akik játékosan, a mesék világán keresztül szeretnék a közösségekről és családról tanulni, akik a hasonló korú gyerekekkel való ismerkedés, barátságkötés által szeretnék feltérképezni a világot. „A vetélkedő mindenkor célja, hogy közelebb hozzuk az általános iskolás diákokhoz a magyar irodalmat, megismertessük velük nemzeti értékeinket, és hangsúlyozzuk a nagycsaládban élés fontosságát, az itthon maradás előnyeit” – mondta Toth Tímea, a szervezet ügyvezető alelnöke. Hozzátette, a feladatsorokat úgy állítják össze, hogy az irodalmi kompetenciák fejlesztésén kívül általános műveltségi kérdésekre is választ kaphassanak a résztvevők, valamint számítógépes és technikai készségeiket is igyekeznek fejleszteni.

Mint kifejtette, a feladattípusok között szerepelnek feleletválasztós kérdések, igaz-hamis, egyéb szövegértéssel kapcsolatos feladatok, valamint kreatív írás, plakát-, fotó- és videóképzés, történelmi témájú kérdések és néhány nyelvtanfeladat. A mesék pedig egy-egy napjainkban is aktuális tanulságot, üzenetet hordoznak, a nagycsaládban élés és az itthon maradás, szülőföldön való boldogulás előnyeit hangsúlyozzák. „A non formális oktatási módszerek legnagyobb előnye, hogy a diákok szórakoznak tanulás közben, így a megszerzett értékes tudás mellett remek élményekkel gazdagodnak, fejlesztik kommunikációs készségeiket, és megtanulnak csapatban dolgozni” – részletezte a projektfelelős.

Lázár Ervin meséi

Az eddigi évektől eltérően a 3-4 fős csapatok nem véletlenszerűen alakultak, a versenyzők előre összeállított csoporttal jelentkezhetek a vetélkedőre. A csapatok tagjai között kötelezően szerepelnie kellett legalább egy ötödik osztályos tanulónak is. Ugyanakkor a tavalyi vetélkedőhöz hasonlóan, a környezettudatosság jegyében zajló elődöntők feladatsoraihoz a gyerekek a vetélkedő weboldalán (<https://akk.mitesek.net/>) férhetnek hozzá, a meséket is itt teszik közzé, így számítógépről vagy akár okostelefonról is bármikor elér-

A feladatsorokat úgy állítják össze, hogy az irodalmi kompetenciák fejlesztésén kívül általános műveltségi kérdésekre is választ kaphassanak a résztvevők, valamint számítógépes és technikai készségeiket is igyekeznek fejleszteni.

hetők lesznek. Az első fordulóban Lázár Ervin meséit olvashatják el a versenyzők: A Négyszögletű Kerek Erdőt, A manógyár és az Eredeti üzenet címűt. A második forduló október 22–26. között, a harmadik pedig november 5–9. között zajlik. Eredményhirdetés november 11-én lesz. Az első három fordulón elért pontszámok összesítése után a szervezők értesítik azokat a csapatokat, melyek bejutást nyernek a november 21-én Székelyudvarhelyen rendezendő MindentEldöntőre. A győztes csapat minden tagja vásárlási utalványt nyer, a finálén kivételes teljesítményt

nyújtó csoportokat pedig további értékes könyvcsomagokkal jutalmazza. A szervezők felhívták a figyelmet arra, hogy amennyiben az aktuális járványügyi szabályozások nem teszik lehetővé a döntő hagyományos módon való megtartását, a meghirdetett időpontban egy online térben zajló fordulóval helyettesítik azt.

Biztosítani a folyamatos lendületet

„Közel másfél évtized alatt több száz erdélyi magyar tanintézmény diákjai vettek részt a vetélkedő különböző fordulóin, és mindig nagy örömmel töltött el, amikor egymást követő években ismerős arcokkal találkozhattunk. Számunkra ezek a találkozások és az évek során látott több ezer mosoly biztosítanak folyamatos lendületet, hogy új, izgalmas feladatokkal, játékokkal készüljünk évről évre” – olvasható a szervezők üzenete a verseny weboldalán. Mint írták, a csapatokat olyan őszi kalanddal várják, mely az iskolapadon és az Üveghegyen is túl garantált jókedvet, némi kutatómunkát, élménydús pillanatokat, tanulságos olvasmányokat és életre szóló élményeket tartogat számukra. Egyébként a Magyar Ifjúsági Tanács (MIT) olyan érdekképviseleti ernyőszervezet, amely több mint húszéves múltjával folyamatos szereplője az erdélyi közéletnek. A MIT projektjei között megjelennek a kisiskolásoknak, középiskolásoknak és egyetemistáknak szervezett programok, rendezvények és táborok. Az eltelt két évtizedben számos rendezvény, képzés, ifjúságpolitikai javaslat és közéleti megnyilvánulás is jellemezte a MIT tevékenységét.

BEDE LAURA

bede_laura@yahoo.com

Van végre romántankönyv, de felkészít a vizsgára is?

Soha nem tapasztalt „meglepetésben” részesült a kísérletinek nevezett diákgeneráció: a mostani nyolcadikosok tanévkezdésre megkapták a román nyelv és irodalom tankönyveket is. Kovács Irén Erzsébet államtitkár jó hírként értékelte a sajtónak a „megvalósítást”. Ezzel a pedagógusok is egyetértenek, ám a korábban közölt mintatételek ismeretében nem biztos, hogy a segédeszköz teljes mértékben felkészít a képességvizsgára.

Nyolc év alatt most először kapták kézhez már tanévkezdéskor a román nyelv és irodalom könyvet a jelenlegi nyolcadikosok. Ezzel az évfolyammal kezdődött az oktatási reform, ők voltak az első előkészítő osztályosok, náluk kezdték bevezetni az új kerettantervet. Ez a gyakorlatban azzal járt, hogy szinte soha nem voltak tankönyveik, vagy csak nagy késéssel, a második félév folyamán kaptak néhányat. Idén ez megváltozott: a tanévkezdés napján már ott volt a padokon az új tanterv szerint megírt román nyelv és irodalom, valamint a magyar nyelv és irodalom tankönyv. Bors Kinga román szakos tanár megkeresésünkre kifejtette, jó, hogy végre van tankönyv, kezdenek dolgozni, viszont aggódik, mert a tankönyvben foglaltak csak részben érintik mindazt, amit a júliusban közzétett mintatétel tartalmaz, tehát amit

számonkérnek majd az idei nyolcadikosoktól a képességvizsgán. Van néhány tankönyv, de az csak segédeszköz.

Jó, hogy végre van tankönyv, kezdenek dolgozni, viszont aggódik, mert a tankönyvben foglaltak csak részben érintik mindazt, amit a júliusban közzétett mintatétel tartalmaz, tehát amit számonkérnek majd az idei nyolcadikosoktól a képességvizsgán.

A minisztérium kötelessége a tankönyvek biztosítása

Jó hír, hogy a nyolcadik osztályosok új tanterv szerinti román nyelv és irodalom, valamint magyar nyelv és irodalom tankönyvei már az iskolákban vannak – szögezte le megkeresésünkre Kovács Irén Erzsébet oktatási államtitkár. Kifejtette, a matematika-, a fizika-, a történelem- és a vizuálisnevelés-tankönyvek román változatát már jóváhagyta a minisztérium, következnek az egyeztetések a kiadókkal a fordításokról, reményeik szerint ezek is hamarosan eljutnak a diákokhoz. Arra is rámutatott, a fellebbezések miatt a többi tankönyv közbeszerzési procedúrája még nem járt le. Arra vonatkozó kérdésünkre, hogy példatárak, munkafüzetek segítik-e majd a pedagógusok munkáját, a diákok felkészülését, az államtitkár kifejtette, az oktatási

Ebben a tanévben is folytatódik a TeleSuli

Az RMDSZ és a kisebbségi oktatásért felelős államtitkári kabinet kezdeményezésére a Román Községi Televízió jóvoltából szeptember 28-án indul a TeleSuli második évada, amelyet a TVR3, a Marosvásárhelyi TVR és a Kolozsvári TVR sugároz a magyar elemis és gimnazista diákok számára összesen heti 20 órában, minden hétköznap, napi négy 24 perces tévés lecke formájában. A román nyelv és irodalomból való felzárkóztatásra mutatkozó legnagyobb igény, ezért a 2–8. osztályos

diákoknak románórák lesznek, a végzős évfolyamnak pedig a másik két vizsgatárgyból, magyar nyelv és irodalomból, valamint matematikából is készítenek majd adásokat, ezzel is segítve a felkészülésüket a nyolcadikosok záróvizsgájára. Az előkészítőösök tematikus (integrált), az első osztályosok anyanyelvi és tematikus (integrált) műsorokat követhetnek figyelemmel. A szeptember 21-én kezdődött felvételek ezúttal is a Román Községi Televízió marosvásárhelyi és kolozsvári

regionális stúdióiban készülnek öthetes váltásban. A TeleSuli szerkesztéséért és a zökkenőmentes forgatásokért Marosvásárhelyen Fekete Hajnal, Kolozsváron pedig Antal Áron felel. A kisebbségi oktatásért felelős államtitkári kabinetet a TeleSuli megszervezésében és lebonyolításában az önkéntes pedagógusokból alakult munkacsoportok és a szakfelelősök mellett Illés Ildikó Maros megyei és Török Zoltán Kolozs megyei főtanfelügyelő-helyettesek segítik.

minisztériumnak a „tankönyvek biztosítása a kötelessége”, a példatárakat, munkafüzeteket és más segédanyagokat a kiadók az Országos Oktatáspolitikai és Értékelési Központhoz nyújtják be, majd annak elbírálása alapján hagyja jóvá a minisztérium, de ezek kereskedelmi forgalomba kerülése a kiadók hatáskörébe tartozik. Arra is rákérdeztünk, hogy mit tanácsol azoknak a pedagógusoknak, akiknek továbbra is tankönyv nélkül kell boldogulniuk.

A pedagógusoknak a tanítást elsősorban a tantervekre kell alapozniuk

„A pedagógusoknak a tanítást elsősorban a tantervekre kell alapozniuk. A tankönyv csak segédeszköze a tanterv mentén zajló oktatási-nevelési folyamatnak. Bízunk pedagógusaink szakmai tapasztalatában, pedagógiai érzékében és kreativitásában, meggyőződésünk, hogy ebben a tanévben is legjobb tudásuk szerint sikeresen fogják felkészíteni diákjainkat a nyolcadikosok záróvizsgájára” – szögezte le Kovács Irén Erzsébet. „Egyik szemem sír, a másik nevet” – fogalmazott a tanév első napján kézhez kapott új tankönyv kapcsán Bors

A mintatétel nem veszi figyelembe a magyar anyanyelvű diákok szövegértési képességeit, és akkora terjedelmű, a szövegek annyira bonyolultak, hogy két óra alatt a román anyanyelvűek sem tudnák megoldani. A mintatételben rengeteg feladat van, melyek egyenként kevés pontot érnek, a diáknak újra meg újra el kell olvasnia a megadott szövegeket.

Kinga, a csíkszeredai Petőfi Sándor Általános Iskola román szakos tanára. Lapunknak kifejtette, örülnek annak, hogy végre van tankönyv, viszont aggódnak, mert a júliusban közzétett román-képességvizsga mintatételben foglaltakat a

Szép kivitelezésű az új román tankönyv, a tartalma több kérdést is felvet

tankönyv csak részben érinti. A kiadvány nagy segítség a pedagógus munkájában, ám a mintatétel alapján teljesen más lesz a vizsga szerkezete – mutatott rá a pedagógus. Hangsúlyozta, a mintatétel nem veszi figyelembe a magyar anyanyelvű diákok szövegértési képességeit, és akkora terjedelmű, a szövegek annyira bonyolultak, hogy két óra alatt a román anyanyelvűek sem tudnák megoldani. A mintatételben rengeteg feladat van, melyek egyenként kevés pontot érnek, a diáknak újra meg újra el kell olvasnia a megadott szövegeket, hogy megtalálja ezekre a választ, ez pedig idővesztés. Bors Kinga rámutatott, arra számítottak, hogy csökkentik a vizsgatémakörök tartalmát, hiszen a járvány miatt kiesett az elmúlt tanév második fele, az online oktatás részleges eredményeket hozott. Ám ez végül nem történt meg, a jelenlegi állás szerint a teljes anyagot számonkérlik a képességvizsgán. Nagy segítség lenne, ha a tankönyv mellett gyakorlóteszteket tartalmazó munkafüzetek is megjelenének, ám erre a pedagógus kevés esélyt lát, mert mint mondta, az összetett, tízenegy oldalas mintatétel alapján nem lesz vállalkozó, aki a gyakorlóteszteket

kidolgozza. Bors Kinga azzal biztatja a diákjait, hogy minden vizsgázónak egyformán nehéz lesz. Azt látja megoldásnak, ha sikerül olyan technikákat megtanítani a gyerekeknek, melyek segítségével hatékonyan, a legkisebb idővesztéssel oldják meg az ilyen típusú teszteket.

Szülői kétségek

„Egy korszerű, szép kivitelezésű román tankönyvet kapott kézbe a nyolcadikos lányom, ám semmiképpen nem igazodik a jelenlegi romántudásához” – mondta el tapasztalatait lapunknak egy szülő. „A fejezetekre tagolt könyvben a mikro- és makrouniverzummól, a tér-időről, a polgári felelősségről, erkölcsről, önismeretről tanulnak, érintik a témák kapcsán az irodalmi műfajokat, nyelvtani gyakorlatok is vannak. Ellenben attól tartok, hogy az utasítások egy részét sem érti meg a magyar anyanyelvű diák” – fogalmazta meg aggályait az édesanya.

BÍRÓ BLANKA

blanka@slagerradio.ro

László Noémi költő veszi át a Napsugár főszerkesztését

László Noémi költő veszi át a Napsugár és Szivárvány gyermeklap főszerkesztését – közölte Facebook-oldalán szeptemberben a nyugdíjba vonuló főszerkesztő, Zsigmond Emese. Mint írta, Müller Katitól Bak Sára veszi át a kincses városban szerkesztett, nagy múltú gyermeklapok képszerkesztői munkáját. „Az új szerkesztőket nem

1980 óta jelenik meg, a nagyobbaknak szóló Napsugár pedig 1957 óta.

Zsigmond Emese, aki magasra emelte a mércét

Kiss Lehel, a gyermeklapokban publikáló szerzők egyike a kolozsvári Szabadság napilapban megjelent írásában úgy fogalmazott, Zsigmond Emese „a rendszerváltozást követő nagy lélegzetvételtől kezdve Erdély magyar gyermekkultúrájának irányát az egyesek által mára már elhagyhatónak gondolt csapáson próbálta helyesen kijelölni láttatni úgy, hogy a régebbi kincsekkel való kapcsolódási pontok keresése nála a jó, a szép és az igaz korszerű kifejeződésének serkentését is jelentette egyszerre. (...)

Sokan talán nem is tudják, hogy számos, népszerűvé – majd hogyan nem klaszszikussá – vált gyermekirodalmi alkotás Zsigmond Emese biztatása, kedves és kitartó unszolása nélkül nem jött volna létre (vagy legalábbis nem ilyen formában). A lapokba anyagot kérő, majd megköszönő sorait mindig olyan elmén, nyelvi humorral fűszerezetten és lényeglátással fogalmazta meg, hogy az alkotó úgy érezhette, nemcsak hogy komolyan veszik, hanem jó magasra emelték orra előtt a léceket – a mindenkori gyermeket megillető, a Jézus által is nyilvánvalóvá tett magasságokba. Ez a szolgálat – a nagybetűs Gyermek szolgálata – volt és maradt a Zsigmond Emeséé, akinek kiválasztottsága már abban is megmutatkozik, hogy éppen gyermeknapon született, s nevében láthatatlan valóságok üzenetét hordozza. „Végtelen kincset hagyott ránk a Teremtő az anyanyelvünkben – vallotta az egyik interjúban – Én csak egy párányi üzenőfal vagyok: a Teremtő üzen, a gyermek üzen, a pedagógus üzen rajtam, a munkámon keresztül.” Hatását és jelentőségét képtelenség lemérni és kimutatni tudományos módszerekkel, ezért bizonyára az irodalomtörténet-írás is komoly adósa lesz.”

László Noémi 1996 óta munkatársa a gyermeklapoknak

László Noémi a Transindex.ro portálnak azt mondta: „Ez már egy hosszú folyamat végállomása. Emese már egy ideje feltette nekem a kérdést, én pedig igennel válaszoltam rá, csak közbeszólt a járványidőszak. Ebben az évben szerkesztőként már a Napsugár csapatát erősítettem, oda

Zsigmond Emese

László Noémi

kell bemutatnunk, hiszen mindketten régi napsugarasok. Ezért bízunk abban, hogy Tamási szavai a Napsugár most kezdődő, új korszakára is érvényesek: ami a legértékesebb benne, az változatlan marad. És bízunk abban is, hogy a Napsugár–Szivárvány-nagycsalád közel harmincezer gyermekolvasója és kétszer annyi felnőtt barátja változatlanul a szövetségeseink marad” – írta a leköszönő főszerkesztő. Kitért arra is, mindkét gyermeklap közlési lehetőséget kínál a gyermekek és a pedagógusok számára egyaránt, és hogy a költéségek növekedése miatt szeptembertől mind a Napsugár, mind a Szivárvány ára 5 lej. Zsigmond Emese 1989 őszétől a Napsugár és a Szivárvány gyermeklapok szerkesztője, 1992-től főszerkesztője. A kisebbeknek szóló Szivárvány

jártam dolgozni, amikor lehetett, az volt a szándékunk, hogy szeptembertől váltunk, de a járvány miatt két hónappal elcsúszott a váltás. A lap kolofonjában tehát csak novemberben fog megjelenni a csere, azt a számot fogom főszerkesztőként először összeállítani, a szeptemberi és októberi számok főszerkesztője még Zsigmond Emese lesz” – magyarázta a Napsugár és a Szivárvány leendő főszerkesztője. Elmondása szerint először 1996-ban közölt a Napsugárban, 2000 óta pedig havi rendszerességgel jelenik meg verse a kiadványokban, rendszeresen vett részt a rendezvényeiken, közönségtalálkozóikon, a választói táborukban, tehát úgymond ismeri a kulisszák mögötti munkafolyamatokat.

HÍRÖSSZEFOGLALÓ

Az elismerést alapító Alfred Nobel halálának évfordulóján tartják a decemberi díjátadó ünnepséget

Életmentő munkát végeznek a Nobel-díjasok

A tudomány területén elért úttörő eredményekért ítelték oda idén több kutatónak, tudósnak a Nobel-díjat, az irodalmi szférában pedig összetéveszthetetlen költői hangjáért kapja az elismerést a díjazott.

A hepatitis elleni küzdelem

Bejelentette október elején a Svéd Királyi Tudományos Akadémia az idei Nobel-díjasokat. A hepatitis C-vírus felfedezéséért két amerikai és egy brit tudós, Harvey J. Alter, Charles M. Rice és Michael Houghton kapja az idei orvosi-élettani Nobel-díjat. Az illetékes bizottság indoklása szerint a három tudós eredményei döntő jelentőségűek voltak a vér útján terjedő májgyulladás (hepatitis) elleni küzdelemben. A hepatitis világszerte jelentős egészségi probléma, amely májsugort és májrákot is okozhat – tették hozzá. Alter, Houghton és Rice felfedezései elvezettek egy új vírus, a hepatitis C azonosításához, és magyarázatot adtak azon krónikus májgyulladások okára, amelyeket nem a hepatitis A- vagy B-vírus váltott ki. Eredményeik lehetővé tették vértesztek és új gyógyszerek kifejlesztését, és ezáltal milliók életének megmentését. A három kitüntetett 10 millió svéd koronán (342,2 millió forint) osztozik, az összeget egyenlő arányban osztják szét köztük.

Csillagászati kutatások

A fekete lyukakkal kapcsolatos csillagászati kutatásokban elért úttörő eredményeiért három tudós, a brit Roger Penrose, a német Reinhard Genzel és az amerikai Andrea Ghez kapja az idei fizikai Nobel-díjat a Svéd Királyi Tudományos Akadémia stockholmi bejelentése szerint. Az illetékes bizottság indoklása szerint Penrose annak igazolásáért részesül az elismerésben, hogy az általános relativitáselmélet erőteljesen megjósolja a fekete lyukak kialakulását, Genzel és Ghez pedig annak felfedezéséért, hogy egy szupermasszív kompakt objektum van a Tejútrendszer középpontjában. Ez az a képződmény,

amely a galaxis szívében meghatározza a csillagok pályáját, a jelenlegi elméletek szerint nem lehet más, mint egy nagy tömegű fekete lyuk. Az idei fizikai Nobel-díjasok 10 millió svéd koronán osztoznak, az összeg felét Penrose kapja, a másik felén Genzel és Ghez osztozik.

A modern génszerkesztés két úttörője, Emmanuelle Charpentier francia mikrobiológus és Jennifer Doudna amerikai biokémikus kapja az idei kémiai Nobel-díjat. Az indoklás szerint

Alter, Houghton és Rice felfedezései elvezettek egy új vírus, a hepatitis C azonosításához, és magyarázatot adtak azon krónikus májgyulladások okára, amelyeket nem a hepatitis A- vagy B-vírus váltott ki. Eredményeik lehetővé tették vértesztek és új gyógyszerek kifejlesztését.

a két tudós a DNS célzott, rendkívül pontos szerkesztését lehetővé tévő CRISPR/Cas9 „genetikai olló” kifejlesztéséért részesül az elismerésben, amelyet előttük mindössze öt nő kapott meg. Ez az első alkalom, hogy egy tudományos Nobel-díjon kizárólag nők osztoznak. Az általuk kidolgozott eljárás forradalmasította az élettudományokat, hozzájárul a rák elleni új terápiák kidolgozásához és valóra válthatja az örökletes betegségek gyógyításáról szóló álmokat – írta a bizottság.

A kitüntetettek 10 millió svéd koronán osztoznak.

Amerikai költőt jutalmaztak

Az irodalmi Nobel-díjat Louise Glück amerikai költőnek ítélte oda idén a Svéd Akadémia. A testület indoklása szerint Louise Glück a díjat összetéveszthetetlen költői hangjáért kapja, amely zord szépségével egyetemessé teszi az egyéni létezését. Eddig 12 versgyűjteménye jelent meg, valamint a költészetéről szóló esszé-kötetei. Mindegyiket a világosságra való törekvés jellemzi – írta a Nobel-bizottság, a gyerekkort, a családi életet, a szülőkhöz és a testvérekhez fűződő szoros kapcsolatot sorolva Glück költeményeinek központi elemei közé. Louise Glück azonban a radikális változás és az újjászületés költője is, a haladást a veszteség mély érzése szüli nála. Egyik leginkább dicsért, a *The Wild Iris* (A vad írisz) című 1992-es kötetében, amelyért Pulitzer-díjat kapott, erről is ír. A 77 éves, magyar származású költőnő 10 millió svéd koronával gazdagodik. A díjátadó ünnepséget hagyományosan december 10-én, az elismerést alapító Alfred Nobel halálának évfordulóján tartják, a koronavírus-világjárvány miatt ezúttal azonban a megszokottnál szerényebb körülmények között.

Az idei Nobel-békedíjat pedig az ENSZ Világélelmelési Programja (WFP) nyerte el azon erőfeszítése miatt, amelyeket az éhínséget háborús fegyverként való felhasználása ellen tett. A díj 10 millió svéd korona pénzbeni jutalommal és egy aranyéremmel jár, amelyet szintén december 10-én adnak át.

BEDE LAURA

bede_laura@yahoo.com

Megújul, szakképzést kínál a kézdivásárhelyi minorita rendház

Nemcsak egy épületet, a reményt sikerült nagy erőfeszítések árán, sokak munkája, hite és az anyaország anyagi támogatása révén megőrizni – fogalmazott Böjte Csaba ferences rendi szerzetes szeptember közepén Kézdivásárhelyen, az enyészettől megmentett minorita rendház falai között összegyűlt népes hallgatóság előtt.

„Felső-Háromszéken egyedülálló intézményt szeretnénk kialakítani, ahol – a céhes város hagyományai mentén – jó kezű, szakképzett mesterembereket tanítanak majd” – idézte a Székely Hírmondó című lap Fejér László Ödön szenátort. Kezdetben olyan szakvélemény is volt, amely szerint nem lehet megmenteni az épületet, amelyen a több évtizedes elhanyagolás, földrengések stb. súlyos nyomokat hagytak. Szócs Gyula volt az, aki ebben a pusztulásközi állapotában is merte vállalni a felújítását, mint elmondta, az óriási volumenű munkálat során arra is figyeltek, hogy az épület műemlék jellegére utaló jegyeket megőrizzék. Az épület jó ismerőjeként sorolta a helyiségek egykori funkcióit Vargha Béla főesperes, és örömmel nyugtázta, hogy a már-már lehetetlenné tűnő tervet sikerült megvalósítani Csaba testvér segítségével. Mint elhangzott, köszönet illeti azt a hét háromszéki vállalkozót is, akik a kezdeményezés mellé álltak, és 30 ezer eurót adakoztak a felújítási tervek elkészítésére. Bokor Tibor polgármester felidézte, hogy a Nagy Mózes Elméleti Líceum tanáraként, később igazgatójaként húsz esztendőn át nap mint nap látnia kellett, amint a szemközti épület, amely az egész magyar nemzet kincse, apránként megsemmisül. Óriási elégtétel, már-már csoda, hogy a román állam által jogtalanul visszautasított támogatási pályázat és egyéb buktatók ellenére magyarországi finanszírozással megvalósulhat a felújítás, mondta.

Tamás Sándor, a Kovászna Megyei Tanács elnöke hangsúlyozta: az épületet tartalommal kell megtölteni abban a szelvényben, amelyben Böjte atya évtizedek óta munkálkodik.

A kézdivásárhelyi minorita rendház hátsó és két oldal-só szárnyát 1740-ben, az utcára néző, templomhoz csatolt részét 1828-ban építették, így jött létre a négyszögű belső udvar, amely a Szentháromság tiszteletére emelt tágas templom mellett található. Az épületnek az 1948-as államosítás óta egyre csak romlott az állapota, sőt a mennyezet is több helyen beomlott. Mivel régen tó volt a helyén, ezért a rendház ingatag, agyagos talajon fekszik, és mára már statikai problémákkal küzd. A kolostor nagy része átfogó felújítást igényel.

Egyre szépül a kézdivásárhelyi minorita rendház épülete

A patinás épületegyüttes régi fényképen

Böjte Csaba (balra) a felújítások szeptemberi bemutatásán

HÍRÖSSZEFOGLALÓ

Bukarestben mutatták be A székelység rövid történetét románul

A székelység rövid története című kötet román nyelvű kiadását Bukarestben mutatták be október elején. A szabadteri eseményt élőben közvetítették a közösségi oldalak. A Hargita Megyei Tanács kezdeményezéséből és Lucian Mîndruță újságíró moderálásával létrejött rendezvény célja a románok számára elérhetőbbé tenni a kötetben leírt történelmi kutatásokat, ugyanakkor tisztázni az első kiadás után felmerülő vitapontokat is – a székelység történelmét leíró könyv magyar kiadása 2012-ben jelent meg Csíkszeredában. „Úgy gondolom, hogy eljött az ideje annak, amikor a történelem magyarázatát el kell határoljuk a nacionalista politikától és az agresszív megnyilvánulásoktól. Ebből a szempontból nagyon fontos ennek a kötetnek a román nyelvű megjelenése. Mi, magyar gyerekeként megtanultuk Románia történelmét, lehetőségünk volt rá (az iskolában), következőképp a több mint egymillió embert számláló magyar közösség is megérdemli, hogy ismerjék a történelmét” – nyilatkozta Borboly Csaba, a Hargita Megyei Tanács elnöke.

Az eredetmítoszok kutatása

Az elmúlt húsz év fokozott léptékű történelemtudományi kutatásai, amelyeket a székelység eredetéről készítettek, kiteljesedtek A székelység története kötet fordításának megjelenésével. Az átdolgozott kötet koordinátora Hermann Gusztáv Mihály, a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem történészprofesszora volt. A könyvbemutatón jelen levő történész úgy véli, hogy a társadalom még nem áll készen egy közös történelemre: „A székelyek regionálisan jól körülhatárolható nyelvhasználattal és identitással rendelkező, általában magyar emberek, akik Románia területének közepén élnek; következőképpen azok, akik a határok megváltoztatásának veszélyét

hozzák fel, propagandát folytatnak. Ez a könyv a székelység történetének különböző narratíváit dolgozza fel hibrid funkcióban mint tanulmányi kisegítő, de akár mint könnyű olvasmány bármely generáció számára” – zárja beszédét a kötet koordinátora, Hermann Gusztáv Mihály professzor.

Vitatott történelemkönyv

Ráadásul ez alátámasztja, hogy „a székelyek magyar származásának elmélete nem mítosz, hanem, ahogyan a könyvünkben is szerepel, archeológusok és nyelvészek tudományos meg-

„A történelem magyarázatát el kell határoljuk a nacionalista politikától és az agresszív megnyilvánulásoktól. Nagyon fontos ennek a kötetnek a román nyelvű megjelenése. Mi, magyar gyerekeként megtanultuk Románia történelmét, lehetőségünk volt rá (az iskolában), következőképp a több mint egymillió embert számláló magyar közösség is megérdemli, hogy ismerjék a történelmét.”

alapozottságú, érvekkel és idézetekkel alátámasztott álláspontja”. Ezért A székelység története – a vitatott, székelyekről szóló történelemkönyv első román fordítása – körvonalazza a székely identitást a változatlanul meglévő leletek fényében – amilyenek az életterek

és a helyi zárt közösségek körülményei –, valamint akadémiai módszerek mentén eredetkutatást végez. A kötetnek 11 szerzője van, akik a székelység lényeges történelmi korszakainak szakértői a legkorábbi időktől számítva egészen napjainkig: Ferencz S. Alpár, Forró Albert, Hermann Gusztáv Mihály, Kádár Gyula, Mihály János, Novák Csaba Zoltán, Novák Károly István, Orbán Zsolt, Sepsiszéki Nagy Balázs, Sófalvi András és Sztáncsuj Sándor József. Az előszót Lucian Năstăsă-Kovacs történész jegyzi, aki jelen volt a bemutató rendezvényen: „Elfogadtam ezt a felkérést, mert Romániában nagyon sok vita folyik a magyar-román megbékélés szükségességéről, és ez a kezdeményezés számomra rendkívül őszintének tűnik; bár a közös történelmünkben voltak feszült pillanatok, sok évszázados kedvező együttműködésről is beszámolhatunk” – fogalmazott Lucian Năstăsă-Kovacs történész.

Gyöngyössi János illusztrációinak egy része a terepkutatások nyomán készült el, másokat a krónikák vagy különböző kiadványok ábrái ihlettek.

A könyvet a Hargita Megyei Hagyományörzési Forrásközpont szerkesztette a Hargita Megyei Tanács megbízásából és támogatásából. A projekt kezdeményezői már készítik a kötet angol nyelvű kiadását is, és azt javasolják, hogy egy jövőbeli munkában össze kellene gyűjteni a székelység eredettörténetének összes változatát. Ezzel párhuzamosan elindul a románok és magyarok közötti jó együttélés törvénykönyvtervezete, amely mindkét közösséget arra kéri fel, hogy járuljon hozzá tartalmához.

A székelység története című kötet román változata megvásárolható a Cărturești és a Humanitas könyvboltokban 30 lej értékben.

K. J.

Mese, mese, mátka

Hajnali hat. Még két perc szundi a takaró alatt. Így jár, aki ágyban olvasás helyett internetbúvárkodással tölti az éjféle órát. Tessék a digitális szerről leszállni! Az eszközöket amúgy is át kell engedni a gyerekeknek, akiket mind ez idáig válogatott fenyegetésekkel óvtunk a huzamos képernyőzéstől. Sebaj!

Most esténként gondosan ellenőrizzük, működik-e a telefon, a táblagép, a laptop töltője, bekapcsoltuk-e az asztali gépet tápláló hosszabbító főkapcsolóját, nem szakadt-e meg a fülhallgatóban a huzal, tudja-e a gyermek a családi jelszót, képes lesz-e online csatlakozni. Észvesztve dokumentálódunk Zoom-, Meet-,

A tanító néni-kavicsdobálós boldogság mulandó. Alighogy palántánkat bevittük a tanintézménybe. Bocsánat. Maszkkal felszerelten betuszkoltuk a tanintézet egyfejű Kerberossal ellátott kapuján. Alighogy, már futhatunk is érte, lejárt a tömörített két és fél óra. Boldog szülő, vedd át maszkos gyermeked! Otthon lábujjhegyen araszolunk, óvatosan szimatolunk. Reggeli a hűtőben az ebédre menendő résszel egyetemben. Gyermek pizsamában, extra méretű kapucnis hanorákkal, online. Ölében, minden eshetőségre, a Trónok harca. Harmadik kötet. Elaludt.

Mert ha majszolással tölti az időt, a kurta farkú szünetben nem lesz, ahogy rugdosódni, csúfolódni [...], kavicsot az égbe dobálva lesni, hogy visszaesik-e, és ha igen, kire

• FARKAS ILONA JANKA 12. OSZTÁLYOS

Google Classroom stb. ügyben. Kisvártatva belátjuk, hogy ebből nem lesz gálickő. Felhívjuk kollégánkat, testvérünket, távoli rokonunkat, lépcsőházi ismerősünket, gyerekkori barátunkat, jógatanárnőnket. Együttes erővel legyártjuk a gálickövet.

Online módú gyerekünknek reggelit hagyunk a hűtőben. Jó sokat, hogy ebédre is elég legyen neki. Aggódunk, hogy megessen-e, mert nem minden tanár annyira jófej, hogy zabálni lehessen az online-os diákoknak. Persze valamikor csak zabálniuk kell majd, sőt inniük sem árt, de hát ez a fizikai valóságban a tanórákat látogatókra is áll. A szünet körülbelül másfél percet tart, az óra negyvenötöt, ha meglett korú a gyermek, és harmincat, ha zsenge palánta még.

Bejáró módú zsenge palántánkat hajnalban kicibáljuk a paplan alól. Beletömünk némi táplálékot, az uzsonnát ugyanis, hiába falatnyi, nem fogyasztja el. Mert ha majszolással tölti az időt, a kurta farkú szünetben nem lesz, ahogy kergetőzni, rugdosódni, csúfolódni, hajtat, kabátot, nadrágszárat cibálni, kavicsot az égbe dobálva lesni, hogy visszaesik-e, és ha igen, kire.

Nem baj, még mindig jobb, mintha mindketten itthon ülnének online. Ki ül a nagygéphez. Ki megy vécézni. Ne dobálj párnával! Szállj le a reggelimről! Utálom a paprikát! Azonnal kapcsolj ki a tévét! És vajon ki felügyel? Ugye, mi. Kávéházi láblógatásról álmodunk. Coki.

Ha majd minden rabszolga nép jármát megunva síkra lép. És a nagy reggelizik, a kicsi uzsonnázik, a tanórák legalább délig tartanak, kávézók nyitva. És bent szürcsöli koffeinentes presszóját, laktózmentes lattéjét, kakaómentes forró csokiját az összes neurózisból felépült, digitálisan szintet lépett, munkahelyét veszített drága jó szülő. És mesélnek, mesélnek egymásnak, hogy milyen volt Gyuri tata bélesi nyaralójában tűzifa nélkül a novemberi karantén.

LÁSZLÓ NOÉMI
nocsek@gmail.com

Egész évben ingyen utazhatnak a tanulók, döntött a szenátus

Minden iskolás ingyenesen utazhat, döntött a szenátus plénuma október elején az RMDSZ javaslatára – jelentette be a szövetség tájékoztatása szerint a tervezet egyik kezdeményezője, Cseke Attila szenátor. A felsőház másik RMDSZ-es tagja, Novák Csaba Zoltán a tanügyi bizottság alelnökeként hozzátette, hogy az utazási költségeket utólag, az iskolánál számolhatják el a diákok. Elmondta: egész évben elszámolható a településeken belüli közszállítás, de a települések közötti buszozás vagy vonatozás is. Az elfogadott javaslat szerint az állam köteles központi költségvetésből biztosítani a diákok ingyenes utazását. A tervezetről döntőházként szavazott a szenátus, az elfogadott jogszabály az államelnöki kihirdetésre vár.

Pénzügyi támogatást kapnak a sportoló diákok

Pénzügyi támogatásban részesülhetnek az 5 és 15 év közötti, minisztériumi nyilvántartásban levő (CIS) klubokhoz leigazolt sportoló diákok, miután a szenátus plénuma jóváhagyta az erre vonatkozó sürgősségi kormányrendeletet. Az RMDSZ javaslatára a kedvezményezettek körét kiterjesztették azokra a diákokra is, akik már a kormányrendelet megjelenése előtt leigazolt sportolók voltak – hívta fel a figyelmet Tánczos Barna szenátor, a felsőház költségvetési bizottságának tagja. Az intézkedés a gyerekkori versenysport támogatását célozza, írta az RMDSZ sajtószolgálat. Ennek értelmében papíralapú értékjegyeket kapnának a diákok, amelyet sportfelszerelésre, sportruházatra lehetne elkölteni. „A kormány javaslata eredetileg csak azokat a diákokat célozta, akik az intézkedést követően, november végéig igazolnak le valamely sportklubba. Az RMDSZ javaslatára azok a diákok is részesülhetnek a támogatásban, akik már jelenleg is sportolnak” – mutatott rá Novák Csaba Zoltán, a felsőház tanügyi bizottságának alelnöke. A szenátor szerint egy jegy értéke 300 lej lesz. Az ehhez szükséges erőforrással a tervezet értelmében az ifjúsági és

sportminisztérium különíti el. A tervetről a képviselőháznak is meg kell szavaznia, majd az államelnöki kihirdetést követően léphet érvénybe.

Csak bérbe kapják a táblagépeket az online oktatásra ítélt iskolások

„A kormány azon dolgozik, hogy diákok egyre szélesebb köre tudjon részt venni az online oktatásban” – nyilatkozta október elején Ludovic Orban miniszterelnök, aki szerint a „kötelező európai procedúrák” késleltetik a kormány által táblagépek vásárlására kiírt közbeszerzéseket. A kormányfő arról is beszámolt, hogy a táblagépek nem kerülnek a gyerekek tulajdonába, hanem „egyfajta bérleti szerződés” alapján kapják meg. Ez azért jó – idézte Orbant az Agerpres hírügynökség –, mert ha egy adott településen csökken a fertőzések száma, akkor be lehet gyűjteni a táblagépeket, és ki lehet osztani olyan helyiségekben, ahol romlott a helyzet.

A miniszterelnök korábban arról számolt be, hogy a kormány alig 70–80 ezer táblagépet tud megvásárolni a diákoknak korábban beígért 250 ezerből. A kormányfő ezt azzal indokolta, hogy az illetékes hatóságok nem tudják lezárni a Központi Közbeszerzések Országos Hivatala (ONAC) által elindított közbeszerzési eljárást. „A mostani esetben véleményem szerint nagyon sok volt a korlátoltság a folyamat lebonyolításában, túl sokáig tartott. Végül 70–80 000 táblagépet tudunk beszerezni” – részletezte a kormányfő. Elmondta, a kormány számított arra, hogy nem sikerül lezárni a licitet, ezért adták ki a sürgősségi rendeletet, amellyel európai uniós alapokból 175 millió eurót utaltak ki kimondottan a tanévkezdéssel járó kiadások fedezésére. „Mi megtérítjük a helyi önkormányzatoknak vagy az iskoláknak a kiadásokat, eurómilliók állnak rendelkezésre táblagépekre, 500 000 darabot lehet vásárolni” – jelentette ki Orban. A miniszterelnök szeptember végén úgy nyilatkozott, hogy a kormány a tanévet online oktatásban kezdő, szociális ösztöndíjban részesülő egyetemi hallgatóknak is táblagépet ad. „Úgy döntöttünk, támogatni fogjuk a szociális ösztöndíjban részesülő egyetemistákat is, akik olyan egyetemeken

tanulnak, amelyek online kezdik meg a tanévet. Európai alapokból finanszírozzuk, a keret legtöbb 50 millió euró” – mondta.

Orban: a pedagógusok kötelesek vállalni az online oktatást

A koronavírus elleni oltás feltalálásáig a gyerekek a vörös, sárga vagy zöld forgatókönyv alapján fognak iskolába járni, így a tanároknak meg kell tanulniuk online oktatni – szögezte le Ludovic Orban. A kormányfő szerint ugyanakkor nincs mit keresnie a tanügyben olyan pedagógusnak, aki a kötelező maszkviselés ellen foglal állást. A megváltozott oktatási körülmények kapcsán kijelentette: amíg vége nem lesz a világjárványnak, az oktatás a három forgatókönyv valamelyike alapján fog zajlani: valamennyi diák a tanteremben, egy részük az osztályban, egy részük online vagy teljes mértékben online fog tanulni, így a tanároknak kötelességük online is oktatni. „Ez a tanerő kötelessége: hogy átadja az ismeretanyagot a gyerekeknek akár a tanteremben, akár online” – szögezte le a kormányfő. Újságírói kérdésre, hogy pénzbüntetéssel sújthatók-e a pedagógusok, amennyiben nem látják el a feladatot, kijelentette: meg kell várni, hogy a tanárok alkalmazkodjanak az új helyzethez, javítsanak digitális kompetenciáikon.

Újabb pedagógusállásokat hagyott jóvá a kormány

Jóváhagyta október 8-i ülésén a kormány a közoktatásban dolgozó személyzet létszámának kiegészítését 750 fővel. Miután az oktatási intézmények megfelelő működésének biztosítása érdekében a tanév elején 500 fővel nőtt a tanügyi alkalmazottak száma, most újabb 750 fővel egészítették ki a személyzeti állományt – közölte közleményében a szaktárca. Mint írták, a döntés nyomán 286 710-re nőtt a tanügyi állások száma. Az intézkedés célja a tanulók oktatáshoz való jogának biztosítása, tekintetbe véve, hogy a koronavírus-járvány miatt meghirdetett veszélyhelyzet megszabta körülmények között kezdődött el az új tanév. Az elrendelt szigorú intézkedések betartása érdekében az osztályok létszámának

csökkentésére volt szükség, aminek nyomán nőtt az osztályok száma, és ez nagyobb számú személyzetet igényel.

Magyar kormánypénzből épült óvodát avattak Bihar és Szilágyság megyében

Felavatták október elején a Nagyváradi Római Katolikus Egyházmegye területén magyar állami támogatással felépített első két új óvodát. A szentjohanni és a kárástelki óvoda avatásán részt vett Böcskei László megyés püspök és Grezsa István, a Kárpát-medencei óvodafejlesztési program koordinálását is felelős miniszteri biztos. A magyarországi politikus az MTI-nek elmondta: Szentjohannon 60 férőhelyes háromcsoportos, Kárástelken pedig 52 férőhelyes kétszoboros katolikus óvodát építettek. Mindkét létesítményt megközelítőleg 130 millió forinttal támogatta a magyar állam. Hozzátette: a nagyváradi püspökség területén kilenc helyszínen vállaltak óvodaépítést több mint egymilliárd forintos forrással.

A Bihar megyei Szentjohann közszé arra kapta a nevét, hogy a 11. század végétől évszázadokon át itt őrizték Szent István kézereklyéjét. Grezsa István Nagy Gáspár verssorát idézve jellemezte a települést ma is jellemző lelkületet: „Királyi kéz, vérünk vére, bennünk lüktet ezredével!” A politikus Kárástelket is különleges helynek tartotta, hiszen a reformáció idején Szilágyságban csak két település: Szilágysomlyó és Kárástelek őrizte meg katolikus identitását. Megjegyezte: ezért az identitások kérdésére épített üzenettel érkezett az ottani óvodaavatásra. Grezsa István elmondta: a magyar állam által finanszírozott óvodafejlesztési program Erdélyben 464 óvodát érintett. A szám magában foglalja 88 teljesen új óvoda felépítését is. Hozzátette: a 2022 végéig tartó ötesztendő program keretében eddig 352 erdélyi óvoda újult meg, vagy épült fel.

Székelyföldi csapat is dobogós lett a Határtalanul vetélkedőn

Budapesti, felvidéki, vajdasági és székelyföldi osztályok győzelmével ért véget a magyar Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkársága által

meghirdetett Nagy Nyári Határtalanul Vetélkedő, amelynek döntőjét a járványhelyzet miatt online tartották. A vetélkedő első helyezette a budapesti Szent Benedek Középiskola és Alapfokú Művészeti Iskola csapata lett. A második helyen a felvidéki Királyhelmeci Gimnázium végzett, a harmadikon pedig holtverseny alakult ki egy vajdasági és egy székelyföldi csapat között: Zentáról a Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium és Kollégium csapata, Csíkszeredából a Márton Áron Főgimnázium csapata nyerte el a bronzérmeseknek járó díjat, számolt be honlapján a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége (RMPSZ). A vetélkedő több tízezer fiatalot mozgató meg az anyaországban és határon túl, akik a magyar történelem, irodalom, néprajz, földrajz területén tehettek próbára tudásukat. A feladatokat összekötötte az összetartozás üzenete. A virtuális vetélkedőt a diákok a Határtalanul program közösségi felületein követhették élőben, az eseményen tini sztárok és neves művészek is szerepeltek, többek közt St. Martin, Rakonczai Viktor, Pál István „Szalonna”, a székelyudvarhelyi Baba Monyo zenekar. A verseny legjobbjai pénzjutalomban és értékes nyereményekben (az osztálynak szóló hétvégi kirándulásban, ajándécsomagokban) részesülnek. A 2019 végén meghirdetett Határtalanul középiskolai vetélkedővel és a 2020-as Nagy Nyári Határtalanul Vetélkedővel a Nemzetpolitikai Államtitkárság már több mint 100 ezer fiatalot ért el. A program célja, hogy a tanulás és verseny mellett elősegítse az anyaországi és külföldi fiatalok közötti kapcsolaterősítést.

Díjazta a digitális mentorokat az RMPSZ

Digitális Mentor Program címen hirdetett pályázatot erdélyi magyar pedagógusoknak az Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége (RMPSZ). A pályázatra 15 perces videóval jelentkezhetek azok a tanítók és tanárok, akik a távoktatás során valamely platform, alkalmazás, digitális módszer használatában jártasságot szereztek, tanóráikon sikerrel alkalmazták, és annak használatát szívesen megmutatnák és megtanítanák pedagógustársaiknak.

Az RMPSZ honlapján közzétett eredményhirdetés szerint a kiírásra 24 pályázat érkezett. „A zsűri nagyra értékelte a pedagógusok önfejlesztési hajlandóságát, az online oktatás terén kifejtett erőfeszítéseiket. A beérkezett munkák megerősítették további pályázati kiírások, képzések és konferenciák szervezésének szükségességét az online oktatás és a digitális eszközök használata terén, melyek révén a pedagógusok elsősorban egymástól tanulhatnak” – fogalmaz honlapján a szakmai szervezet. A szakmai zsűri az alábbi pedagógusok pályamunkáit javasolta díjazásra: Gál-Iankó Katalin (Zsoboki Gimnáziumi Iskola) – Veres Krisztina (Dr. Gelei József Általános Iskola, Árkos), Hadnagy Melinda (Dr. Palló Imre Művészeti Szaklíceum, Székelyudvarhely), Szigeti Anna-Mária (George Coșbuc Általános Iskola, Marosvásárhely).

A miniszter üzenete az oktatás világnapján

A tanításnak és tanulásnak minden körülmények között folytatódnia kell – jelentette ki október 5-én Monica Anisie oktatási miniszter, azt tanácsolva a pedagógusoknak, hogy a gyerekek oktatása mellett „vigyázzanak a lelkükre is”. „Mindannyiunk számára fontos tudatosítani, hogy alkalmazkodni kell a körülményekhez, a gyermekek mellett kell maradnunk, bármilyen körülmények között folytatnunk kell a tanításukat” – hangsúlyozta a miniszter az oktatás világnapja alkalmából tartott eseményen mondott beszédében. A tárcavezető rámutatott, a 2019–2020-as tanév második félévének vége nehéz időszak volt mindenki számára, közös erővel azonban minden célkitűzést sikerült megvalósítani. Anisie külön köszönetet mondott a képességmentő vizsga és az érettségi megszervezésében részt vett tanároknak. A miniszterelnöki kancellária államtanácsosa, Sorin Costreie azt tanácsolta a tanároknak, hogy „ne ragadjanak le” a tananyagánál, az oktatás formáló-fejlesztő jellege fontosabb kell hogy legyen, mint az információátadás.

P. M.